

DIALOGAS

2013 m. balandžio 25 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 17 (1036). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Kiek kainuoja mokytojai?

Dėl padidėjusių atlyginimų ir sumažėjusio mokinių skaičiaus klasėse per pastaruosius 10 metų daugumoje Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) valstybių mokytojai tapo daug brangesni. Tačiau mokinių pasiekimai per tą laiką nepagerėjo.

Kokias išvadas iš šios situacijos pasidaryti turėtų narystės EBPO siekiančios Lietuvos pedagogai?

RUPŪS MILTAI

4 p.

Dvigubi standartai ir neišmoktos pamokos

„Verslininkai žino: jeigu jie nori gauti didesnius pelnus – turi iš valdžios reikalauti, kad ši sumažintų mokesčius. Ir verslininkai už tai kovoja. O biudžetininkai nežino, kad jiems, norint gauti didesnius atlyginimus, priešingai, reikalingi didesni mokesčiai. Kadangi švietimo profsąjungos už didesnius mokesčius (didesnius pedagogų atlyginimus) nekovoja, jų veiklos rezultatas yra nulinis“, – konstatuoja Vytenis Paulauskas.

POŽIŪRIS

6 p.

Šeštoji įžvalga:

LK VBE teisinės vingrybės...

„Gal ir teisingas Vilniaus universiteto rektorius prof. Jūras Banys siūlydamas priimant studentus visai neatsižvelgti į lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino rezultatus arba pačiam universitetui organizuoti visiems vienodą stojamąjį lietuvių kalbos egzaminą tose studijų programose, kuriose tokio stojančiųjų patikrinimo ir palyginimo tarpusavyje tikrai reikia. Ir neliks jokios diskriminacijos ar segregacijos, visi bus lygūs, o lygesnių nebus...“ – svarsto švietimo konsultantas Algirdas Zabulionis.

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

7 p.

Profesinės sąjungos pirmininkė nusivylė ministru

„Kokiais kriterijais vadovaudamasis – partiškumo, paklusnumo, lojalumo, vyriško solidarumo ar kokiais kitais – ministras pasirenka sau socialinius partnerius? – klausia LMPs pirmininkė Jūratė Voloskevičienė ir perspėja: – Jeigu ir toliau socialinis dialogas tarp ŠMM ir profesinių sąjungų bus ignoruojamas, būsime priversti inicijuoti nepasitikėjimą švietimo ir mokslo ministru.“

7 p.

Švietimas: apmaudus atotrūkis ir pokyčių perspektyvos (IV)

„Lietuvoje dažnai verkiama, kad krepšeliai sugriovė mokyklas. Tai absurdas. Mokyklas sugriovė tai, kad duodama vaikui krepšelių valstybė pamiršo jo prasmę – galimybę rinktis, – tvirtina žinoma ekonomistė Aušra Maldeikienė. – Mokykla, kuri pritraukia daugiau krepšelių, privalo turėti ir kitų teisių. Pirmiausia – teisę keisti mokytojų darbo užmokesčius pagal jų darbą ir atleisti prastus pedagogus.“

POŽIŪRIS

9 p.

Elenos Tervidytės nuotr.

Psichiatras Linas Slušnys:

„Ne vien mokytojų darbas įtemptas ir atsakingas. Tad, manau, jie per daug įsivirkavo.“

Mokytojai ir emocinis raštingumas

Elena TERVIDYTĖ,

„Dialogo“ vyriausioji redaktorė

Lietuva tokia nedidelė, kad gerai pasikalbėjęs net su pirmą kartą matomu žmogumi gali rasti giminytės ryšių. Su vaikų psichiatru Linu SLUŠNIU per 2 valandų pokalbį giminytės ryšių nenustatėme, bet bendrų pažįstamų radome nemažai. Pirmiausia todėl, kad abu Lino tėvai – buvę pedagogai, daug metų dirbę Alytaus 1-ojoje vidurinėje mokykloje. Joje lankiausi ne kartą, su daug šaunių mokytojų (I.Baniulytė, D.Jenčiuvienė, A.Nekrašienė, I.Ražinskaitė) bendravau bei draugavau ir su ilgamečiu šios mokyklos direktoriumi,

nūnai jau a. a. Alvydu Gaveliu, nesyk karštai apie švietimą esame diskutavę.

L.Slušnys baigė šią mokyklą ir dabar jo nuotrauka kaba jos garbės lentoje šalia Lietuvos „komisaro Katani“ – V.Grigaravičiaus. Po vidurinės Linas įstojo studijuoti medicinos Vilniaus universitete, tačiau baigęs kelis kursus dar nežinojo, kokią specializaciją rinktis. Stipriai niekas netraukė. Ir tada jis nuėjo savanoriauti į Jaunimo liniją, kuriai vadovavo šaunioji Kristina Polukordienė (ji ir mano dukrą įtraukė į tą pagalbos kitam kelią), ir per kokius tris mėnesius apsisprendė, kad nori būti vaikų psichiatru. Specializacija vos „nenuplaukė“ – Linui trūko vieno balo, –

bet čia jį pastebėjo Dainius Pūras (dar vienas bendras pažįstamas). „Aš iki šiol esu laimingas, kad pasirinkau būtent šią profesiją“, – sako L.Slušnys.

Ponas Linas sakosi jau atlaikęs išbandymus valdžia: jam buvo patikėta kurti Vaikų liniją, vėliau septynerius metus šiai įstaigai vadovauti.

Nuo 2009 metų L.Slušnys – VšĮ LIONS QUEST Lietuva direktorius. Tai emocinio ir socialinio saugumo mokanti įstaiga. Linas su žmona Daiva Šukyte dirba 150-yyje Lietuvos mokyklų. Tad pedagogų kontingentas jam gerai pažįstamas. Ir kokį gi jį mato žinomas psichiatras Linas Slušnys?

Nukelta į 8 p. ▶

Ar reikia keisti vadovų skyrimo tvarką?

Dabartinė mokyklų vadovų skyrimo tvarka, patvirtinta buvusio švietimo ir mokslo ministro G.Steponavičiaus įsakyму, įsigaliojo nuo 2011 m. liepos 10 dienos. Vadovų atranką vykdo Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (NMVA).

„Dialogo“ redakcijos žiniomis, švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) ruošia-

si atšaukti centralizuotą mokyklų vadovų skyrimo tvarką.

Kuo gera / bloga prieš porą metų įteisinta visuotinė mokyklų vadovų skyrimo tvarka? Ar būtina ją keisti? Gal užtektų tik patobulinti? Ar tai dabar aktualiausias klausimas? Jei yra aktualesnių – kokie jie?

Šiuos klausimus „Dialogas“ pateikė švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkei Audronei Pitrenienei, švietimo ir mokslo ministrai Dainiui Pavalkiui, Seimo nariui Gintarui Steponavičiui, NMVA direktoriui Gražvydui Kazakevičiui.

Nukelta į 3 p. ▶

Kokių mokytojų reikia moksleiviams?

Rytoj (04 26) Lietuvos vaikų ir jaunimo centre vyks moksleivių konferencija „Kokio mokytojo reikia Lietuvos ir viso pasaulio vaikams?“ Pasak organizatorių, konferencijos tikslas – paskatinti moksleivius objektyviai vertinti mokytojo darbą, susimąstyti apie mokytojo reikšmę jų mokymosi procese bei didinti moksleivių ir mokytojų tarpusavio supratimą ir pagarbą.

Apie tai, ko mokiniai tikisi iš mokytojų, pasakos moksleivių atstovai, priežastis, kodėl dirbti mokykloje ir mokyti vaikus renkasi ne pedagoginių specialybių atstovai, analizuos programos „Renkuosi mokyti!“ dalyviai. Darbo grupėse bus nagrinėjama, kokio mokytojo norėtų moksleiviai, „piešiamas“ idealaus mokytojo portretas, gilinamasi į veiksnius ir priežastis, trukdančius ir padedančius plėtoti tarpusavio supratimą ir pagarbą.

Uostamiestyje keisis priėmimo į mokyklą tvarka

Pirmadienį (04 22) Klaipėdos miesto savivaldybės tarybos Ugdymo ir jaunimo reikalų komitetas pritarė priėmimo į bendrojo ugdymo mokyklą tvarkos pakeitimų projektui. Projekte siūloma papildomai pirmumo teisę suteikti našlaičiams bei vaikams, turintiems globėjus ar rūpintojus, taip pat vaikams, kurių broliai ir seserys prašymo pateikimo metu jau mokosi toje mokykloje, bei vaikams, kurių tėvai dirba toje mokykloje. Taip pat siūloma apibrėžti dviejose miesto gimnazijose komplektuojamų ypatingų akademinį gabumų klasių formavimą, įvardyti mokyklą, kuriose galima mokyti nuotoliniu būdu, sąrašą bei numatyti gyvenamosios vietos patikros būdus.

Daugiakalbystės olimpiadoje skambėjo per 20 kalbų

Praėjusį šeštadienį (04 20) baigėsi antroji respublikinė mokyklų daugiakalbystės olimpiada „Aš kalbu, tu kalbi – mes bendraujame!“ Tarptautinėje Amerikos mokykloje Vilniuje (AISV) antrus metus iš eilės vykusiame renginyje susirinko ir savo gebėjimus bendrauti keliomis kalbomis demonstravo net 31-os šalies mokyklos aukštesniųjų klasių moksleiviai, skambėjo per 20 skirtingų pasaulio kalbų (anglų, rusų, prancūzų, vokiečių, švedų, italų, ispanų, kinų, latvių, estų, hebrajų, ruandiečių, turkų, suomių, norvegų, danų, baltarusių, japonų, korėjiečių, vietnamiečių, graikų ir kt.). Daugiakalbystės gebėjimus parodė mokyklų komandos iš Vilniaus, Maišiagalos, Trakų, Šalčininkų, Kauno, Alytaus, Jonavos, Anykščių, Druskininkų, Panevėžio, Šeduvos, Pasvalio, Šiaulių ir Klaipėdos. Įvairių komandinių ir individualių užduočių metu kiekvienas dalyvis, be savo gimtosios, privalėjo bendrauti ne mažiau nei dar dviem kitomis kalbomis, o komandose buvo privaloma naudoti net tris skirtingas kalbas. Moksleiviai varžėsi ir žinių viktorinoje, kurioje turėjo įrodyti žinias apie pasaulio kalbas, jomis kalbančių šalių kultūrą, meną, žymius žmones ir kt.

Pirmąją vietą olimpiadoje ir 2013 Kalbų ambasadoriaus titulą šiemet iškovojo Vilniaus jėzuitų gimnazija.

APKLAUSA

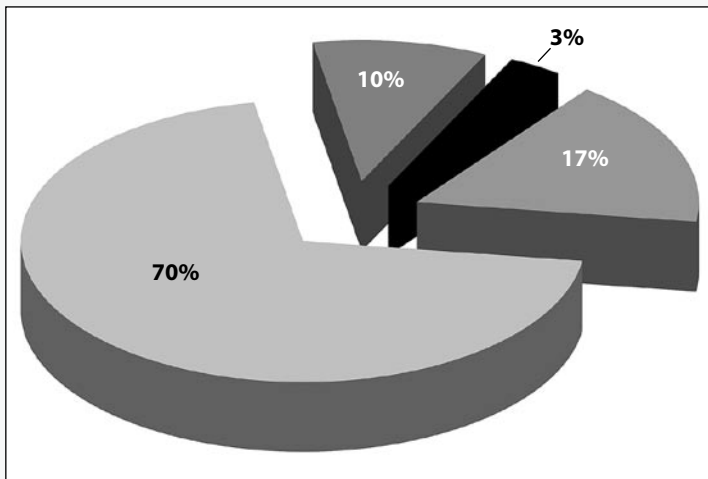
Lietuvos mokykla – nesaugi niekam

Lietuvos televizijos („Tautos aikštė“) organizuota diskusija apie saugias / nesaugias mūsų mokyklas sulaukė didelio internetų (www.dialogas.com) dėmesio. Todėl praėjusią savaitę šią temą pratęsėme apklausa internete.

Balsavimo rezultatai tokie.

Lietuvos mokykla – saugi vieta (plačiaja prasme):

- ir mokytojams, ir mokiniams – 10 proc. respondentų;
 - mokytojams, bet ne mokiniams – 3 proc.;
 - mokiniams, bet ne mokytojams – 17 proc.;
 - nesaugi nei mokytojams, nei mokiniams – 70 proc.
- Kaip didinsime moksleivių ir mokytojų saugumą mokyklose?

Pensininkams neleis „užsisėdėti“?

Parlamentaras, Darbo partijos frakcijos narys V.Gapšys pateikė Seimui Darbo kodekso (DK) 129 str. nuostatos, kad teisėta priežastis nutraukti darbo santykius negali būti darbuotojo amžius, pataisos projektą. Projekte nurodoma, kad teisėta priežastis nutraukti darbo santykius negali būti amžius, išskyrus atvejus, kai darbuotojui sueina 65 metai ir jis dirba valstybės ar savivaldybės įstaigoje, išlaikomoje iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ar iš kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų, valstybės ar savivaldybės įmonėje, viešojoje įstaigoje, kurių savininkė yra valstybė arba savival-

dybė, ar Lietuvos banke. Taip pat siūloma numatyti, kad darbdavys gali pratęsti darbo sutartį su minėtuju darbuotoju iki vienerių metų. Esant poreikiui, galima ir toliau dirbti pagal terminuotą darbo sutartį, tik bendras pratęstas darbo sutarties terminas negali viršyti penkerių metų.

„Nereikia baimintis, kad, priėmus tokį įstatymą, masiškai prasidės pensininkų atleidimai. Tarp jų visada yra vertinamų, profesionalių, puikiai su pareigomis susitvarkančių darbuotojų. Tačiau terminuota darbo sutartis leistų vadovui tam tikrais atvejais laisviau spręsti dėl darbuotojo pasirinkimo. Reikia sudaryti sąlygas vadovams nuspręsti, ką pasi-

rinkti – jauną ar seną specialistą. Tai padaryti įgalins naujos Darbo kodekso pataisos, jas priėmus“, – pabrėžia V.Gapšys.

Pasak jo, jei darbo rinkoje nepavyks išsaugoti jaunų žmonių, būsimieji priversti nuolat didinti pensinio amžiaus ribą. „Eurostat“ prognozėmis, 2060 m. Lietuvoje bus 2,5 mln. gyventojų, iš jų jaunimo nuo 15 iki 29 metų amžiaus bus vos 339 600, iš jų dirbančių bei mokančių mokesčius – dar mažiau, o pensinio amžiaus žmonių – net 800 000.

DK pataisos projekto iniciatorių nuomone, gebėjimas išlaikyti jaunus žmones Lietuvoje turi būti vienu iš svarbiausių valdžios institucijų prioritetų.

V.V.Margevičienė: privalomas mokslas – iki 18 metų

Parlamentarė V.V.Margevičienė mano, kad privalomą mokymąsi reikėtų pratęsti iki pilnametystės. Pasak Seimo narės, privalomas mokslas iki 18 m. įpareigotų jaunuolius būti saugioje aplinkoje, jie būtų užimti ir lavinami.

„Šiuo metu mokslas gimnazijose, vidurinėse arba profesinėse mokyklose privalomas iki 16 m. Remiantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, vaiku laikomas kiekvienas žmogus, neturintis 18 m., o 16 m. vaikas – paauglys, jaunuolis vis dar ieško savojo „aš“. Pažinimo stoką šiame amžiuje, pasak psichologų, vertėtų užpildyti tobulinimusi ir žinių siekimu“, – sako parlamentarė.

Vakar (04 24) Seime V.V.Margevičienė surengė diskusiją dėl Konstitucijos pakeitimo, įpareigojančio vaikus mokytis iki 18 m.

Moksleiviai reikalauja vienodų egzaminų

Praėjusį trečiadienį (04 17) Lietuvos mokinių parlamentas (LMP) viešu laišku kreipėsi į visus aukščiausius šalies pareigūnus ir visus Lietuvos žmones. Laiške reiškiamas susirūpinimas dėl švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio pasirašyto įsakymo, kuriuo neribotam laikui nustatomos lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino (LKL VBE) vertinimų lengvatos tautinių mažumų mokyklų moksleiviams.

„Reiškiamo didelį nusivylimą Švietimo ir mokslo ministerija bei valdančiąja Seimo koalicija dėl neapgalvoto sprendimo, kuriuo yra diskriminuojami lietuviškų mokyklų abiturientai ir yra panaikinamos lygios teisės, stojant į aukštąsias mokyklas. Po tokio abiturientų likimą „stancio ant kortos“ įsakymo dar labiau padidėja jaunų žmonių nepasitikėjimas dabartiniais Lietuvos politikais, kurių veiksmai, mūsų aki-

mis, griauja valstybės demokratijos pamatus“, – kategorišką poziciją į valdančiųjų veiksmus išsakė Lietuvos moksleiviai.

LMP priekaištų susilaukia ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, šių metų kovo 29 d. priėmęs sprendimą nukelti skundo dėl lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio egzamino vertinimo pakeitimo svarstymą iki liepos mėnesio, kai valstybinių egzaminų laikymas jau bus pasibaigęs.

Moksleiviai ne tik išreiškia susirūpinimą, bet ir siekia, kad būtų suvienodintas lietuviškų ir tautinių mažumų mokyklų abiturientų LKL VBE vertinimas. „Prašome Jus būti neabejingus šioje situacijoje ir padaryti viską, kad būtų užtikrintos visų abiturientų lygios teisės stojant į valstybės finansuojamas studijų vietas“, – rašoma LMP pirmininko J.Vaidelio ir LMP Marjampolės regiono skyriaus pir-

mininkės A.Geležūtės pasirašytame laiške.

LMP primena, kad dar 2002 m. buvo pasirašytas susitarimas tarp Lietuvos ir Lenkijos švietimo ministrų, kuriuo numatyta 2007 m. suvienodinti valstybinės kalbos egzamino užduotis ir vertinimą lietuviškų ir tautinių mažumų mokyklų moksleiviams. Tačiau tautinių mažumų mokyklos ir toliau ruošė mokinius palengvintiems valstybinės kalbos egzaminams, dėl ko 2011 m., paskelbus apie egzaminų tvarkos suvienodinimą, kilo tautinių mažumų pasipriešinimas. Šių metų vasario 20 d. suvienodinimą neribotam laikui atidėjus ir papildomų lengvatų tautinių mažumų mokyklų abiturientams suteikęs švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis viešai pripažino, jog toks sprendimas nulemtas valdančiojoje koalicijoje esančios Lietuvos lenkų rinkimų akcijos spaudimo.

Kokia ikimokyklinio ugdymo krepšelio ateitis?

Šiandien (04 25) Vilniuje vyksta Lietuvos švietimo profesinės sąjungos (LŠPS) surengta dalykinė konferencija „Ikimokyklinio ugdymo krepšelis: ar pasakę „a“, pasakysime „b“?“ Joje diskutuojama apie ikimokyklinio ugdymo finansavimą ir krepšelio metodiką. Konferencijos tikslas – išsiaiškinti įvairių suinteresuotų pusių pozicijas ikimokyklinio ugdymo krepšelio klausimu.

Pasak LŠPS, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtrai 2011–2013 metų programoje buvo numatyta nuo 2011 m. finansuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą taikant iki-

mokyklinio ugdymo krepšelio finansavimo principus. Tačiau paskirtasis finansavimas buvo tik dalinis, t. y. finansuojamos tik 4 valandos, todėl ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojai susidūrė su daugybe problemų. Didžiausia iš jų – maži ir nestabiliai mokami atlyginimai. Be to, esant tokiam finansavimui ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbantys pedagogai kvalifikaciją kelti dažniausiai turi už savo pinigus, labai menkos galimybės įstaigoms įsigyti ugdymo priemonių.

Šiuo metu ministerijos ruošia pasiūlymus Vyriausybei dėl

2014 m. valstybės ir savivaldybių biudžetų projekto. Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM), be kitų klausimų, svarsto galimybę išplėtoti ikimokyklinio ugdymo finansavimą krepšelio principu ir finansuoti nebe 4, o 8 valandas. LŠPS ne kartą pasisakė, jog būtina krepšelio principu finansuoti 8 val. Toks pasiūlymas buvo pateiktas ŠMM darbo grupei, kuri rengia švietimo įstaigų finansavimo tvarkos tobulinimo projektą. Deja, siūlymas susiduria su dideliu kai kurių politikų pasipriešinimu. LŠPS manymu, ŠMM taip pat neturi aiškos pozicijos šiuo klausimu.

Ar reikia keisti vadovų skyrimo tvarką?

▷ Atkelta iš 1 p.

„Dialogo“ redakcijos žiniomis, Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) ruošiasi atšaukti centralizuotą mokyklų vadovų skyrimo tvarką.

1. Kuo gera / bloga prieš porą metų įteisinta visuotinė mokyklų vadovų skyrimo tvarka?
2. Ar būtina ją keisti? Gal užtektų tik patobulinti?
3. Ar tai dabar aktualiausias klausimas? Jei ne, kokie, Jūsų nuomone, aktualesni?

G.Steponavičius: lyg sveikatos būklės pasitikrinimas...

Gintaras STEPONAVIČIUS,
Seimo narys, buvęs švietimo
ir mokslo ministras

1. Visų pirma, reikėtų naudoti tikslesnius terminus. Centralizuota ar visuotinė vadovų skyrimo tvarka nebuvo įvesta. Nacionaliniu mastu buvo įvestas norinčiųjų pretenduoti į švietimo įstaigų vadovų pareigas kompetencijų patikrinimas, kurį atlieka nepriklausoma agentūra – NMVA. Metodika, kurią rengė profesionalūs personalo atrankos ekspertai, leidžia užtikrinti, kad konkursuose dalyvaus labiausiai tam pasirėngę ir švietimo specifiką išmanantys žmonės.

Naujoji (dabar galiojanti – *red. pastaba*) tvarka leidžia išvengti ar bent jau sumažinti giminystės ar draugystės ryšiais, politiniu lojalumu grindžiamų pasiskyrimų į švietimo įstaigų vadovų pareigas. Ne paslaptis, kad labai dažnai dar iki konkursų savivaldybių pavaldžiose mokyklose būna aišku, kas bus laimėtojas, ir konkursai būdavo tik formalumas. Žinoma, visiškai tokių ydų kompetencijų patikrinimas nacionaliniu mastu neeliminuoja, bet ministeriją pasiekė informacija, kad ne vienas toks jau suplanuotas „konkurso laimėtojas“, po būsimas valdas jau žvalgęsis kaip savo darže, tiesiog neįveikdavo kvalifikacinių reikalavimų kartelės.

Taip, tiesa, daugiau kaip pusė pretendentų neišlaiko testo. Tačiau ar tai turi būti pagrindas žeminti kartelę, juolab kad jau keleri metai sistemingai investuojama į mūsų pedagogų lyderystės gebėjimų stiprinimą?

Lankydamasis daugelyje rajonų neretai girdėdavau, kad kartelė per aukšta, kad nėra norinčiųjų / drįstančiųjų dalyvauti tokia kompetencijų patikrinime. Į tokią skeptišką požiūrį galiu atsakyti, kad „baimės akys didelės“: kiekvienam vadybinių ambicijų turinčiam pedagogui tiesiog pravartu išsilaikyti tokį testą – galėčiau palyginti tai su sveikatos būklės pasitikrinimu.

Pati konkurso tvarka priimant į vadovo pareigas konkrečioje įstaigoje taip pat numatė naujoves – didesnę įtaką gali daryti tėvai, taip pat ir moksleiviai.

2. Per pastaruosius mėnesius girdėjau ne vieną nusiskundimą, kad ši tvarka neparanki valdančiajai koalicijai priklausančioms partijoms – ne vienas pretendentas į vadovų pareigas yra teikęs skundus ir ieško politikų užtarimo, o nuo senų gerų laikų besitęsiančios tradicijos – „nesvarbu, ar išmanantis, svarbu, kad savas“ – tebėra, deja, gyvos daugelio politikų mintyse ir darbuose.

Tarptautinė, o ir mūsų pačių patirtis aiškiai rodo, kad nuo vadovų pasirengimo, išminties ir kitų gebėjimų didele dalimi priklauso ir visos įstaigos sėkmė. Tad kodėl dėl noro sugrįžti į praeitį turi kentėti ištisos mokyklos ar darželiai?!

Tobulinti visada galima. Galima, pavyzdžiui, numatyti lankstesnius terminus. Tačiau negalima daryti išimčių, mėginti paveikti nešališkai dirbančius profesionalus ir silpninti NMVA savarankišką vaidmenį.

3. Kiekvienai naujai valdžiai kniečiai naujai įvertinti daugelį ankstesniųjų sprendimų. Tačiau, užuot abejoję geriausia personalo atrankos praktika, naują vadovų atrankos sistemą, dabar veikiančią švietime, verčiau imtume taikyti visame viešajame sektoriuje. Pažvelkime, kiek dėmesio personalo atrankai skiria atsakingos kompanijos ir kiek nuo to priklauso jų tolesnė sėkmė. Tada gal bus lengviau suprasti, kad ir valstybės mastu turime turėti skaidrius mechanizmus, leidžiančius į švietimą pritraukti geriausiuosius.

Aktualesni klausimai: kuo tikslingesnis turimų finansinių išteklių švietime panaudojimas – ne paslaptis, kad su finansavimo problemomis susiduria nemaža dalis Lietuvos darželių ir mokyklų. Į tai matyčiau prasmę sutelkti didžiausią dėmesį.

G.Kazakevičius: keisti tvarką rimtų argumentų nėra

Gražvydas KAZAKEVIČIUS,
Nacionalinės mokyklų vertinimo
agentūros direktorius

Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra šiuo metu neturi oficialios informacijos apie mokyklų vadovų skyrimo tvarkos keitimą, o gandų ir jų interpretacijų komentuoti nenorėčiau.

Tačiau, atsakydamas į pateiktus klausimus, noriu atkreipti dėmesį, kad dabartinė skyrimo tvarka nėra centralizuota, nes galutinis sprendimas dėl mokyklos vadovo skyrimo yra paliktas steigėjui. Dabartinė tvarka tik įvedė dviejų pakopų konkurso struktūrą. Pirmajame etape (kompetencijų vertinimas) yra įvertinamas bendras pretendento potencialas / gebėjimas būti švietimo įstaigos vadovu, antrame etape (konkursas savivaldybėje) – įvertinamas pretendento tinkamumas būti konkrečios įstaigos vadovu.

1. Dabartinės tvarkos „trūkumai“ – padidėję kaštai (laiko, materialinių išteklių, lėšų) ir dalies kandidatų, neįveikusių privalomo minimumo, nepasitenkinimas.

Privalumai:

A. Daugiau skaidrumo, nes pirmasis ir daug lemiantis vertinimas yra vykdomas žmonių, nesusijusių su vietos kontekstu, todėl išvengiama nepotizmo, perdėto ar nepagrįsto protegavimo ir sumažinama nekompetencija mokyklų vadyboje.

B. Akivaizdus kalbų ir minčių, kad ne žinios, o kompetencijos yra svarbiausia, realizavimas praktikoje. Daug kalbama apie kompetencijas, todėl būtent jos yra vertinamos. Tai, beje, yra užfiksuota ir dabartinės Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos priemonių plane (priemonė Nr. 115).

C. Didesnių teisių švietimo įstaigų bendruomenėms suteikimas. Didesnis mokyklos bendruomenės atstovų skaičius atrankos komisijoje – daugiau demokratijos, įvairių su mokykla susijusių interesų grupių (mokytojų, tėvų, mokinių) atstovavimas.

D. Galimybė ir skatinimas planuoti savo karjerą.

E. Kol kas nedidelio, bet nuolat augančio pasirengusių ir galinčių (įvertintų) dirbti švietimo įstaigų vadovais rezervu formavimas.

2. Dėl šios tvarkos keitimo rimtų argumentų kol kas įvardyti negalėčiau. Naujoji sistema skaičiuoja tik antrus gyvavimo metus, todėl duomenimis grįsti argumentus keitimui (gandais – taip) kiek ankstoka, nes:

- įvertinta 330 pretendentų (t. y. nesiekia net statistiškai reikšmingo pusės tūkstančio) arba pagal atskiras vertinamųjų kategorijas, pvz., konkrečios vadybinės patirties turėjimą / neturėjimą, nesiekia net šimto įvertintų;

- pagal naują tvarką paskirta beveik 80 naujų vadovų. Tai nėra statistiškai reikšmingas skaičius, kuriuo galėtume pagrįsti vienokius ar kitokius įrodymus kaitai;

- kol kas anksti modeliuoti tyrimą, siekiant išsiaiškinti, kokie pokyčiai įvyko švietimo įstaigose pradėjus dirbti žmonėms, tapusiems vadovais pagal naują tvarką. NMVA tai planuoja, bet kiek vėliau, nes reikia leisti naujai paskirtiems vadovams „išibėgėti“ darbuose.

Kaitos dėl kaitos tikrai nenorėtume, nes būtų gana sunku įvardyti jos priežastis.

Kita vertus, beveik dvejų metų turima patirtis leidžia daryti tam tikras išvagas, ką galima tobulinti pačiame procese. Ta kryptimi ir yra dirbama kartu su vienu iš stipriausių pasaulyje lyderystės centru – Notingemo nacionaliniu lyderystės koleidžu (JK). Užsienio ekspertai, išanalizavę NMVA įgyvendinamą kandidatų į švietimo įstaigų vadovus vertinimo ir skyrimo tvarką, įvertino ją ir kaip tarptautinę, t. y. atliepiančią pasaulio praktiką, ir kaip modernią, t. y. atitinkančią šiuolaikinės lyderystės sampratą bei valstybės strateginius tikslus, sutartus LR Seime priimant strategiją LIETUVA 2030. Būtina pereiti nuo mokyklos ūkio vadybos prie lyderystės mokymo ir mokymosi bei geresnių mokinių pasiekimų labui.

Svarstoma keletas tobulinimo aspektų: mokyklų vadovų kompetencijų turinio gryninimas; jų gilesnio atskleidimo vertinimo procese galimybės; vertinimo instrumentų ir formų paieškos; vadybinės patirties neturinčių ir jos turinčių kandidatų vertinimo diferencijavimas ir kt.

Noriu pabrėžti, kad kompetencijų vertinimas – tik pirmas žingsnis kuriant sistemą. Planuojama pagalbos sistema mokyklos vadybai: kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūla pretendentams, kompetencijų vertinime neįveikusiems privalomo minimumo; mentorių pagalba naujai paskirtiems vadovams; kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūla, atsižvelgiant į vadovo turimą patirtį; vadovų praktinės veiklos, orientuotos į kompetencijų raišką, vertinimas ir kt.

3. Manychiau, kad tai nėra aktualiausias klausimas. Vertėtų dėmesio skirti ir apsispręsti dėl jau keletą metų užstrigusios vadovų (ir apskritai – pedagogų) atestacijos sistemos pertvarkos. Tai tiesiogiai siejasi ir su mokyklų vadovų kompetencijų turinio išgryninimu.

Tikėtina, kad yra ką veikti ir kompetencijomis grįsto ugdymo turinio realizavimo mokyklose klausimu.

Kiek kainuoja mokytojai?

Dėl padidėjusių atlyginimų ir sumažėjusio mokinių skaičiaus klasėse per pastaruosius dešimt metų daugumoje Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) valstybių mokytojai tapo daug brangesni. Tačiau mokinių pasiekimai per tą laiką nepagerėjo.

Kokias išvadas iš šios situacijos pasidaryti turėtų narystės EBPO siekiančios Lietuvos pedagogai?

Kaina – keturių veiksnių kombinacija

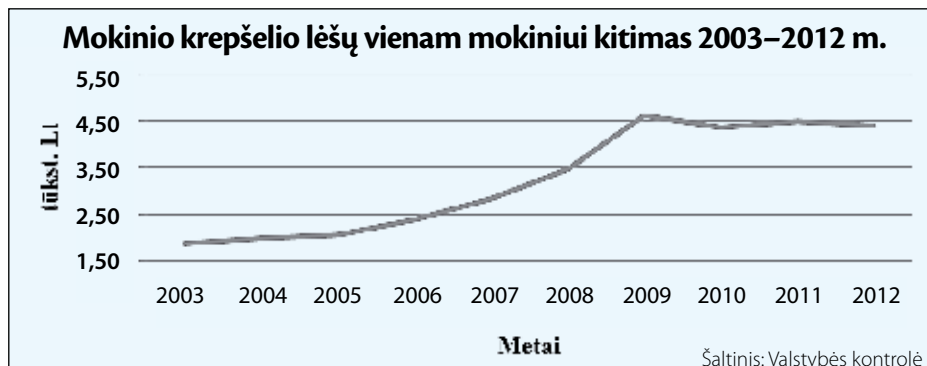
Ar didinant mokytojų atlyginimus pagerės mokinių pasiekimai? O gal jie pagerės sumažinus mokinių skaičių klasėse ar padidinus privalomų pamokų skaičių? Tai klausimai, kuriuos svarstydamos švietimo finansavimo problemas užduoda sau valstybių vyriausybės.

Neseniai paskelbta EBPO valstybių išlaidų mokytojams studija *Which factors determine the level of expenditure on teaching staff?* teigia, kad išlaidos mokytojų darbui apmokėti sudaro didžiąją visų ugdymo išlaidų dalį. Šias išlaidas, o kitaip tariant – vienam mokiniui tenkančią mokytojų kainą (*salary cost of teacher per student*), lemia mokytojų atlyginimai, mokinių skaičius klasėse, taip pat mokytojams ir mokiniams privalomi darbo krūviai. Nors išlaidos švietimui valstybėse gali būti labai panašios, jų struktūra, o kartu ir edukacinė politika bei praktika gali labai skirtis. Mat mokytojų kainą lemia minėtų keturių veiksnių kombinacija. Vienos valstybės mokytojams moka didesnius atlyginimus, kitos komplektuoja mažesnes klases ir samdo daugiau mokytojų. Tačiau visi mokytojų kainos komponento pokyčiai valstybių biudžetams daro tiesioginį poveikį.

O kiekvienos šalies vyriausybė prioritetą teikia ne švietimui, bet efektyviam biudžeto lėšų naudojimui.

Mokytojai brango

Nuo 2000-ųjų iki 2010-ųjų pradinio ir progimnazinio ugdymo mokytojų kaina bemaž visose EBPO valstybėse padidėjo 25–30 proc. Tai labiausiai lėmė mokytojų atlyginimų augimas. Pradinio ugdymo mokytojų atlyginimai padidėjo vidutiniškai 16 proc., progimnazinio ugdymo –

14 proc. Labiausiai (daugiau nei 50 proc.) mokytojų atlyginimai per dešimtmetį padidėjo Čekijoje, Estijoje ir Turkijoje.

Mokinių skaičius klasėse per tą patį laiką sumažėjo: pradinukų vidutiniškai 14 proc., jaunesniųjų paauglių – 7 proc. Tiesa, pastaruosius pokyčius lėmė ne švietimo politikos, o demografiniai pasikeitimai.

Labai mažai keitėsi arba iš viso per praėjusį dešimtmetį EBPO šalyse nesikeitė mokinių mokymosi bei mokytojų darbo klasėje laikas. Panašu, kad jo keitimas yra ypač jautri sritis.

Vis dėlto tokią reformą patyrusių Čekijos pradinio ugdymo mokytojų metinis pamokų krūvis padidėjo 200 val. Tiesa, jų atlyginimai irgi gerokai padidėjo. 200 val. padidėjo ir metinis Islandijos mokytojų pamokų krūvis.

Kuo aukštesnis ugdymo koncentras, tuo didesnė ir mokytojų kaina. Tačiau įvairiose valstybėse ji labai skiriasi. Vidutinė EBPO valstybių pradinio ugdymo mokytojo kaina – 2307, progimnazinio – 2856 ir gimnazinio – 3301 JAV doleris. Vienose šalyse šie skirtumai yra labai maži, kitose – gana dideli. Pavyzdžiui, Čilės ir Vengrijos pradinėse mokyklose ir gimnazijose dirbančių mokytojų kaina skiriasi mažiau nei 50 JAV dolerių. Tuo metu flamandiškoje Belgijos dalyje šis skirtumas sudaro bemaž 2000 JAV dolerių.

Klubo vartai veriasi

Kada Lietuvą pakvies į EBPO ir mūsų švietimo būklę turėsime vertinti labiausiai išsivysčiusių valstybių kontekste – tik laiko klausimas. Neseniai Osle Lietuvos Prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su EBPO generaliniu sekretoriumi Anselmu Gurrria ir aptarė Lietuvos siekį tapti šios organizacijos nare. Sprendimas dėl Lietuvos pakvietimo turėtų paaiškėti gegužę EBPO ministrų konferencijoje, jai pirmininkaus Norvegija, jau pareiškusį tvirtą paramą Lietuvos norui tapti EBPO nare.

Tačiau palyginti EBPO šalių ir Lietuvos mokytojų kainą ir dabar galima. Duome-

nų šiam reikalui duoda lietuviškasis „mokinio krepšelis“ (MK) – mat mokytojams atitenka bemaž visi į „krepšelį“ įdėti pinigai. O juos padalinę iš mokinių skaičiaus gauname EBPO naudojamam švietimo indikatoriui (*salary cost of teacher per student*) analogišką rodiklį, kitaip tariant, vienam mokiniui tenkančią Lietuvos mokytojų kainą.

Tai kiek kainuoja Lietuvos mokytojai ir kiek per pastarąjį dešimtmetį jie pabrango?

Pabrangome dvigubai

MK lėšų planavimo ir naudojimo audita prieš metus atlikusi Valstybės kontrolė (VK) mums teigia, kad krepšelis nuo 2003 m. iki 2012 m. padidėjo du kartus: nuo 1538 Lt 2003 m. iki 3310 Lt 2012 m. VK duomenys taip pat rodo, kad mokinių skaičiui mažėjant, mokinio krepšelio lėšos didėjo. Nuo 2003 m. iki 2012 m. mokinių skaičius sumažėjo 149 tūkst., arba 26,6 proc., o MK lėšos padidėjo 760 mln. Lt, arba 72,4 proc. Pagrindinė padidėjimo priežastis – mokytojų atlyginimų didėjimas. Statistikos departamentas nurodo, kad valstybės sektoriaus mokytojų vidutinis mėnesinis darbo užmokestis neatskaičius mokesčių 2003 m. buvo 1192 Lt, o 2012 m. – 2593 Lt. Taigi išaugo daugiau nei dvigubai – bemaž 118 proc.

Pasak VK, vidutiniškai vienam mokiniui savivaldybėse 2003 m. teko 1,87 tūkst. Lt, o 2012 m. – 4,39 tūkst. Lt MK lėšų.

Būtent šie skaičiai ir apibūdina Lietuvos mokytojų kainą, kuri per praėjusį dešimtmetį padidėjo 2,3 karto. Kitaip tariant, mūsų mokytojai pabrango daugiau nei dvigubai.

Nebūtų jie pigiausi ir EBPO aplinkoje. Panašu, kad Lietuvos mokytojai yra brangesni nei Turkijos, Meksikos, Estijos, Čilės ir Slovakijos pedagogai ir savo kaina lygiuojasi į Vengrijos ar Lenkijos mokytojus. Tačiau palyginti su Danijos, Vokietijos ar kurios nors kitos Europos Sąjungos senbuvės mokytojais, yra gerokai pigesni.

Tradicijos nesujauktų

Tačiau mūsų, kaip ir daugumos EBPO šalių, moksleivių pasiekimai per praėjusį dešimtmetį, deja, nepagerėjo. Apie tai byloja tarptautinių tyrimų duomenys. Pavyzdžiui, mokinių skaitymo gebėjimų tyrimas PIRLS rodo aiškų Lietuvos ketvirtokų skaitymo rezultatų nuosmukį: PIRLS 2001 – 543, PIRLS 2006 – 537, PIRLS 2011 – 528 taškai. Toks per visą paskutinį dešimtmetį vykęs nuosmukis skaitymo srityje užfiksuotas tik keliuose šalyse. Galima net teigti, kad pagal ketvirtokų skaitymo rezultatų prastėjimą Lietuva užima trečią vietą po Bulgarijos ir Švedijos.

Lietuvos penkiolikmečių mokinių pažangos, palyginti su 2006 m., neparodė ir EBPO 2009 m. vykdytas PISA tyrimas. Tiesa, tarptautinis tyrimas TIMSS 2011 liudija, kad pagal aštuntokų matematikos pasiekimų pažangą Lietuva tebėra tarp lyderių.

Šiaip ar taip, išsivysčiusių ir stabilių valstybių klubo tradicijos, kad brangstant mokytojams mokinių pasiekimai negerėja, į EBPO priimta Lietuva nesujauktų. Tačiau išvadas iš šių tendencijų mūsų pedagogai, o ypač jų atstovai, turėtų padaryti. Kokios jos galėtų būti?

Siekiamybė – gera kaina

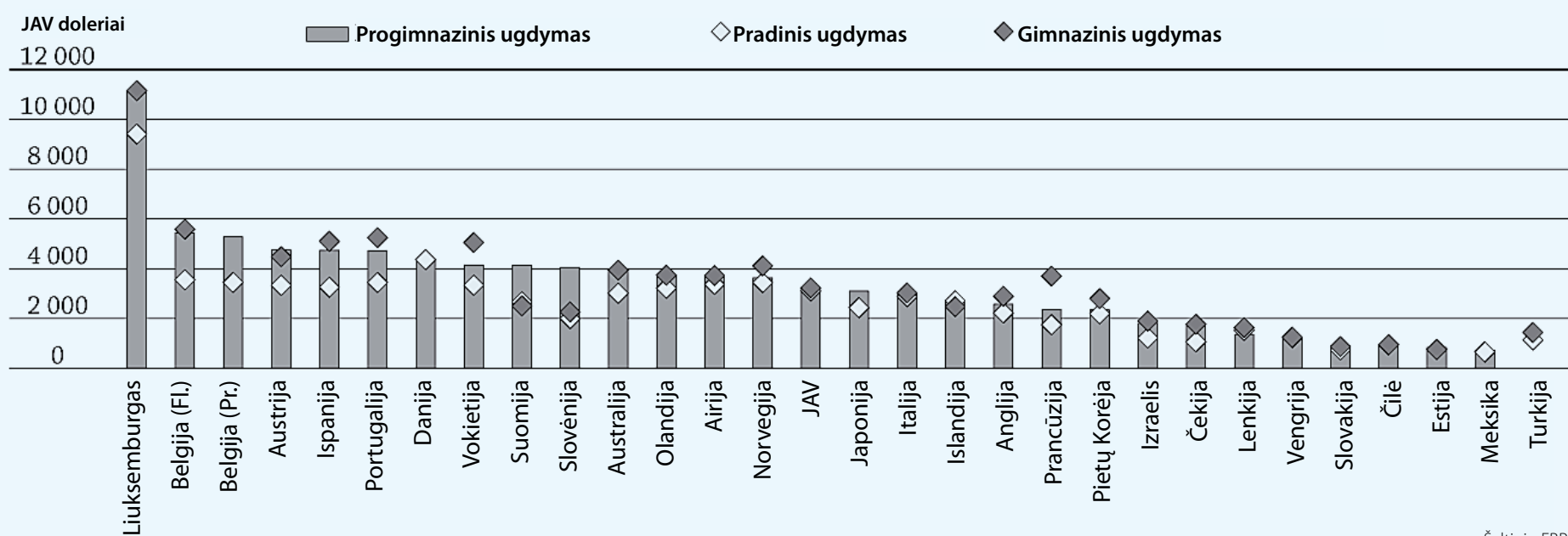
Akivaizdu, jog įtikinėti valdžią, kad mokytojų atlyginimų didinimas pagerins ugdymo kokybę, neverta – EBPO studijų išvadas mūsų valdininkai gerai įsimena. Pagrindinė išvada, kurią Lietuvos mokytojai ir jų atstovai turėtų padaryti iš minėtos studijos, yra ta, kad veiksmingas socialinis dialogas su valdžia įmanomas tik esant stipriai profesinei mokytojų organizacijai. Kitaip tariant, aukštam švietimo darbuotojų atstovavimo indeksui. Neseniai paskelbta Europos Komisijos ataskaita rodo, kad Lietuvai būdingas silpnas darbo jėgos mobilizavimas. Darbuotojų dalyvavimą profesinėse sąjungose apibūdinantis atstovavimo indeksas Lietuvoje yra žemiausias (0,11) iš visų Europos Sąjungos (ES) šalių. Švedijoje šis indeksas – 0,82.

Žinoma, mokytojai Lietuvoje yra bene labiausiai mobilizuota darbo jėga. Ir tai, ko gero, lemia, kad mūsų mokytojai ir tarp išsivysčiusių šalių pedagogų nėra patys pigiausi.

Tačiau viskas, o ypač kainos, sparčiai kinta. ES šalių patirtis rodo, kad pagrindinis būdas nustatyti ir išlaikyti gerą mokytojų kainą yra gausi ir vieninga jiems atstovaujanti profesinė sąjunga.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Vienam mokiniui tenkanti mokytojų kaina (2010 m.)

Lietuva atranda Meilę Lukšienę

Jau nuo 2011-ųjų lapkričio Lietuva gyvena žinia, kad literatūrologės, švietimo istorikės, edukologės, pedagogės habil. dr. Meilės Lukšienės 100-osios gimimo metinės įtrauktos į UNESCO 2012–2013 metais minimų sukakčių kalendorių. Nuo 2012-ųjų rugsėjo turime LR Seimo nutarimą dėl 2013-ųjų paskelbimo Meilės Lukšienės metais, nuo spalio – Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) su darbo grupe parengtą valstybinės 2013 metų habil. dr. M.Lukšienės metų programos projektą.

2013 m. balandžio 25–26 dienomis vyks konferencija „Ugdymas kultūros ir žmogaus raidos kryžkelėse: Meilės Lukšienės pedagoginio palikimo įžvalgos praeičiai, dabartčiai, ateičiai“.

Balandžio 25 d. konferencija pradedama Lietuvos edukologijos universitete (LEU), o 26 d. tuo pačiu metu konferencija vyks Vroclavo universiteto Pedagogikos institute, LEU, Vilniaus universitete. Idėją entuziastingai palaikęs Ta-

lino universiteto Edukologijos institutas tapo konferencijos stebėtoju, o Latvijos universiteto mokslininkų komanda, atstovaujanti ir Baltijos šalių pedagogikos istorikų asociacijai, atvyks į LEU. Konferencijos dalyvių geografiją praplės Kazachijos nacionalinio pedagoginio Abajaus universiteto ir Kijevo B.Grinčenkos universiteto mokslininkai, kurie atvyks į Lietuvos edukologijos universitetą. Konferenciją rengia M.Lukšienės metų iniciatorė LR ŠMM.

M.Lukšienės metų valstybinės programos projekte numatyta mokslininkės atminimo įamžinimo veiklą. LEU, M.Lukšienės šeimos, Vilniaus miesto savivaldybės pastangomis parengta ir prie namo Adomo Mickevičiaus g. 19, kuriame Daktarė gyveno, bus atidengta atminimo lenta. Šia ceremonija 10 val. ir prasidės pirmoji konferencijos diena. Ceremonijoje dalyvaus LR Prezidentė D.Grybauskaitė, Seimo Pirmininkas V.Gedvilas, švietimo ir mokslo ministras

prof. D.Pavalkis, Vilniaus miesto meras A.Zuokas, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos pirmininkas prof. Romas Pakalnis, kiti garbūs svečiai. Atminimo lenta bus atidengta ir Kaune ant M.Lukšienės tėvų namo sienos. Be to, M.Lukšienės vardu bus pavadinta viena ŠMM salė ir Vilniaus rajono Marijampolio vidurinė mokykla.

Pirmosios dienos plenarinio posėdžio tematika bus mėginama aprėpti M.Lukšienės mokslinio palikimo ir veiklos įvairovę – asmenį, kultūros, ugdymo, švietimo istorijos, literatūros tyrinėtojos įžvalgas. Pranešimus skaitys filosofas dr. A.K.Stoškus, kultūrologas akademikas A.Gaižutis, literatūros, ugdymo mokslų problemas gvildinantis dr. D.Kuolys, edukologės profesorės P.Jucevičienė, O.Tijūnėlienė, literatūrologė V.Daujotytė.

Antrosios konferencijos dienos LEU tematika plati, darbas vyks septyniose sekcijose. M.Lukšienės mokslinio palikimo įžvalgas analizuos ir garbūs profesoriai, ir mokslinę veiklą pradedantis jaunimas iš Kauno technologijos, Vytauto Didžiojo, Šiaulių, Vilniaus, Sporto, Lietuvos edukologijos universitetų, Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų.

Konferencijos baigiamojo plenarinio posėdžio pagrindinė mintis – kokias M.Lukšienės idėjas turėtume gaivinti, jei primirštos, puoselėti, jei realybėje įsigyvenusios ir svarbios, atrasti, jei pakeliui per metus bėgdami pametėme, o mažai tautai ir joje ugdomam asmeniui būtų aktualios. ŠMM poziciją pažadėjo išdėstyti viceministras dr. R.Vaitkus, aktualias literatūrologines pamokas priminti – prof. S.Radzevičienė, įvairiais aspektais sekcijose ryškintą kryptį idėja–dabartis–ateitis diskusijoje aptarti – sekcijų ir baigiamojo posėdžio vedėjai. Kuriamo videofilmo „Daktarei Meilei Lukšienei atminti“ I dalį konferencijos dalyviams pristatys nepriklausomo švietimo savaitraščio „Dialogas“ vyriausioji redaktorė E.Tervidytė.

Konferencija – pirmasis gausiausias M.Lukšienės metų programos susibūrimas. Tiek garbūs valstybės vadovai, tiek mokytojai, atvyksiantys pagerbti M.Lukšienės atminimo, konferencijoje laukiami.

Konferencijos pirmosios dienos plenarinis posėdis bus tiesiogiai transliuojamas internetu. Vėliau medžiaga bus prieinama virtualioje LEU erdvėje.

UNESCO šiemet Lietuvai suteikė išskirtinę progą atrasti Meilę Lukšienę – vieną iš savo šviesuolių. Viliamės, kad taip ir bus.

Ramutė BRUZGELEVIČIENĖ,
Lietuvos edukologijos universiteto

Ugdymo mokslų fakulteto Edukologijos katedros docentė

➤ IŠ KITO KRANTO

*Come to my house
Be one of the comfortable people.
Come to this house
We're drinking all night
Never sleeping.*

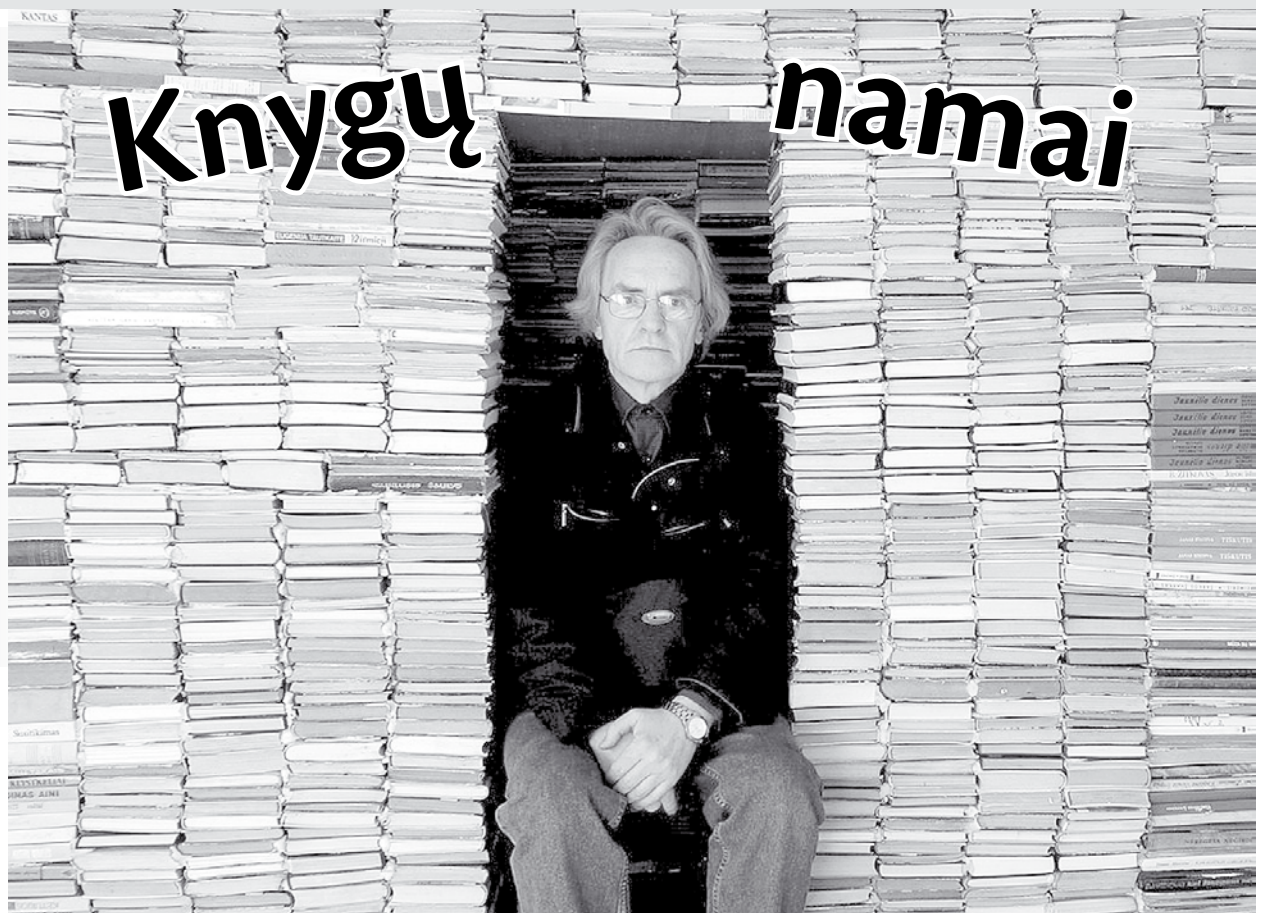
<...>

*Come to this house
Be one of us.
Make this your house
Be one of us.
You can help
To collect some more in
Young and old people
Lets get them all in!*

The Who. Tommy (1969, Rock Opera)

Regimantas TAMOŠAITIS

O istorija tokia: 2013 m. balandžio 9 dieną grįžtant į Vilnių iš Palangos (paskaitos Senojoje gimnazijoje apie literatūrą) prireikė persivesti pinigus savo sąskaitoje ir užsipilti kuro. Šiuo tikslu staigiai užsukau į gimtąjį Šilalės miestą ir užėjau į biblioteką interneto. Ten ir pamačiau tą knygų statinį. *The Who* roko operos *Tommy* (Pete Townshend, Roger Daltrey, John Entwistle ir Keith Moon) herojus yra berniukas, kuris, lupamas žiauraus patėvio, apako ir apkurto, tada susikūrė savo iškreiptų fantazijų pasaulį, į kurį džiaugtis kliesdais kvietė prisijungti ir kitus (bent taip paauglystėje supratau tos visų laikų geriausios roko operos siužetą ir muziką, kuri ir mane suformavo, dabar ir esu toks, koks esu).

Mano patėvis buvo slogus sovietinis pasaulis su visais jo bjauriais prisitaikėliais, todėl anais laikais jo lupamas pabėgau į knygos, muzikos ir meno pasaulį ir, kad jame nebūčiau vienišas, kviečiau į jį visus kitus. *Come to my house* – čia labai smagu, čia niekada nebūsi vienišas...

That's it!

Beje, tame knygų statinyje pati pirmoji knyga (viršuje kairėje) yra Imanuelio Kanto, nuo kurios ir prasidėjo mano

sąmonėjimas („Prolegomenus“ Telšių knygyne nusipirkau 1972 m., pats nežinodamas, kam – bet ji mane baisiai traukė, jaučiau – joje yra kažkas tokio, ko visi kvailiai aplinkui nesupranta, kas skirta kaip tik man ir kas mane išlaisvins, pasakys tiesą – kam esu aš ir kam visa tai...).

Šiandien važiuoju į Švenčionėlių gimnaziją – vėl pasakosiu apie savo knygų namus ir visus juose įsikūrusiuosius.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar priklauso papildomos atostogos už ilgametį darbą vienoje darbovietėje?

Mokykloje dirbu nuo 1993 m. rugsėjo. Visą laiką vykdžiau dvi pareigas – mokytojos ir valytojos. Pagal mokyklų vadovų susitarimą 2012-ųjų rugsėjį buvau pervesta dirbti mokytoja į kitą mokyklą, tačiau valytojos pareigas tebeatlieku ankstesnėje ugdymo įstaigoje. Ar priklauso man, kaip valytojai, papildomos atostogos už ilgametį darbą vienoje darbovietėje?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 168 str. 2 dalimi, kasmetinės papildomos atostogos suteikiamos už ilgalaikį nepertraukiamąjį darbą vienoje darbovietėje.

Kasmetinių papildomų atostogų trukmę, suteikimo sąlygas ir tvarką nustatantis Vyriausybės nutarimas Nr. 497 (2003 04 22) numato, kad darbuotojams, turintiems didesnę kaip 10 metų nepertraukiamąjį darbo stažą vienoje darbovietėje, suteikiamos 3 kalendorinės dienos, už kiekvieną paskesnių 5 metų darbo stažą toje darbovietėje – 1 kalendorinė diena. Į ilgalaikį nepertraukiamąjį darbo toje darbovietėje stažą, už kurį suteikiamos kasmetinės papildomos atostogos, įskaitomas faktiškai dirbtas laikas toje darbovietėje ir kiti laikotarpiai, nurodyti DK 170 str. 1 dalyje. Į šį stažą neįeina laikas, dirbtas įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, iš kurios į kitą darbovietę darbuotojas perkeltas darbdavių susitarimu ar kitais pagrindais, nenutraukiančiais darbo stažą.

Todėl darytina išvada, kad tuo atveju, jeigu mokytojos ir valytojos pareigose nuo 1993 m. dirbote pagal atskiras darbo sutartis, darbdaviams susitarus Jus perkelti kaip mokytoją dirbti į kitą mokyklą, papildomos atostogos už ilgalaikį nepertraukiamąjį darbą Jums kaip valytojai tebepriskaitomos.

Kaip ginčyti niekinę drausminę nuobaudą?

Už mano neva padarytus darbo drausmės pažeidimus mokyklos direktorius skyrė man įspėjimą. Žinau, kad tokia nuobauda formuliuota yra negalima, todėl ir pati nuobauda yra neteisėta ir niekinė. Tačiau, nepaisant šių aplinkybių, jaučiuosi darbdavio neteisingai įskaudinta ir noriu, kad jis būtų priverstas atšaukti man skirtą nuobaudą. Ar turiu teisę ginčyti tokią drausminę nuobaudą tokia pačia tvarka, kaip ir įstatymo reikalavimus atitinkančias nuobaudas?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 237 str., už darbo drausmės pažeidimą gali būti skiriamos šios drausminės nuobaudos: pastaba, papeikimas, atleidimas iš darbo. Kai kurioms darbuotojų kategorijoms įstatymuose ir kituose darbo drausmę reglamentuojančiuose norminiuose teisės aktuose gali būti nustatytos ir kitos drausminės nuobaudos.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija bylos Nr. 3K-3-62/2013 (2013 02 28) nutartyje išaiškino, kad darbuotojams, kuriems taikoma bendroji drausminė atsakomybė, darbdavys gali skirti tik DK 237 straipsnio 1 dalyje nustatytas drausmines nuobaudas, t. y.: pastabą; papeikimą; atleidimą iš darbo (DK 136 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktai). Jokių kitokių nuobaudų (pavyzdžiui, įspėjimo, piniginių baudos, darbo užmokesčio sumažinimo ir pan.) darbdavys skirti negali. Taigi darbuotojams už darbo drausmės pažeidimus gali būti skiriamos tik įstatymuose ir kituose norminiuose teisės aktuose nustatytos drausminės nuobaudos (DK 237 str.). „Jeigu darbuotojui paskirta kitokia drausminė nuobauda, tai ji vertintina kaip neteisėta ir nesukelianti teisinių padarinių. Tačiau jeigu darbuotojas, kuriam paskirta tokia drausminė nuobauda, mano, kad jo teisės pažeistos, turi teisę individualiems darbo ginčams nagrinėti nustatyta tvarka ginčyti tokią drausminę nuobaudą, kaip ir kiekvieną kitą drausminę nuobaudą, o darbo ginčą nagrinėjantis organas, nustatęs, kad paskirta įstatymuose ir kituose norminiuose teisės aktuose nenustatyta drausminė nuobauda, turi teisę ir pareigą tokią drausminę nuobaudą panaikinti“, – teigia LAT teisėjai.

Ar ginčas dėl kolektyvinės sutarties keitimo yra kolektyvinis ginčas?

Mokykloje veikia seniai sudaryta kolektyvinė sutartis, tačiau dabartiniai darbuotojų atstovai įsitikinę, kad ji yra neteisėta, nes pažeidžia kolektyvinius darbuotojų interesus ir teises. Mokyklos vadovus tokia sutartis tenkina, todėl keisti ją atsisako. Ar tokį konfliktą galima laikyti kolektyviniu ginču ir bandyti spręsti jį visais įstatyme numatytais (įskaitant streiką) būdais?

Tiesioginės nuostatos, kad ginčas dėl kolektyvinės sutarties teisėtumo (pripažinimo negaliojančia) yra kolektyvinis ginčas, Darbo kodekse (DK) nėra. Tačiau DK 68 straipsnyje nustatyta, kad kolektyvinis darbo ginčas – tai nesutarimas tarp darbuotojų ir jų atstovų bei darbdavio ir jo atstovų dėl kolektyvinės sutarties sudarymo, kolektyvinių sutarčių ir norminių darbo teisės aktų nevykdymo ar netinkamo vykdymo, dėl kurio yra pažeidžiami kolektyviniai darbuotojų interesus ir teisės.

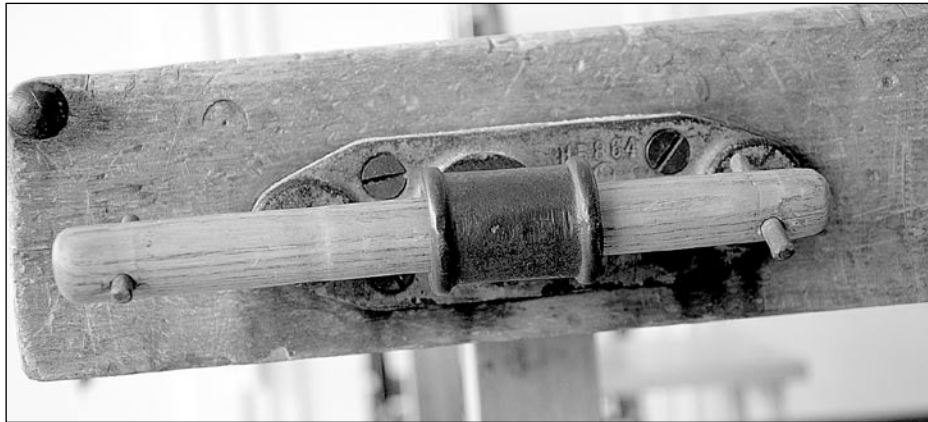
Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija bylos Nr. 3K-7-156/2013 (2013 02 22) nutartyje išaiškino, kad įstatyme kolektyvinių ginčų sąvoka apibrėžiama nustatant subjektyvųjį kriterijų (ginčo šalis), objektyvųjį kriterijų (ginčo turinį), taip pat nurodant, kad ginčas gali kilti tiek sudarant sutartį, tiek ją vykdančią ir kad jam būdingas kolektyviškumo aspektas. Pasak LAT, įvertinus šių požymių visumą, o ypač tai, kad ginčo sprendimas yra aktualus visam kolektyvui, konstatuotina, kad ginčai dėl kolektyvinės sutarties pripažinimo negaliojančia laikytini kolektyviniais ginčais nepaisant to, kad šio ginčo objektyvusis kriterijus įstatyme nėra tiesiogiai įvardytas.

Parengė Vytautas STRAZDAS

POŽIŪRIS

Dvigubi standartai ir neišmoktos pamokos

Vytenis PAULASKAS

Elenos Tervidytės nuotr.

Sukuriami neteisingi įvaizdžiai

Kelias savaites visi televizijos kanalai su pasimėgavimu rodė turbūt daugybės nepagydomų ligų kamuojamos mergaitės kojas (tik tiek tikriausiai rodyti leidžia vaikų teisių apsaugos įstatymai). Kaip įprasta tokiais atvejais, pylėsi kaltinimai vienu kitu. Buvo bandoma atsakyti į klausimus: „kas kaltas?“ ir „ką daryti?“ Nors pirmas klausimas daugeliui žmonių, manau, įdomesnis, bet antras – svarbesnis.

Radikalieji vakarietiškojo mąstymo psichologai ir psichiatrai pareiškė kategorišką nuomonę – kad vaikų ir kūdikių globos namus reikia visai panaikinti. Mažiau radikalūs specialistai sakė, kad globos namuose turi būti ne po 200, bet tik po 20 vaikų.

Ši situacija akivaizdžiai atidengia dvigubus standartus (jie apskritai Lietuvai būdingi). Sprendžiant panašias problemas taikomi diametraliai priešingi metodai: kodėl vaikų globos namuose turi būti tik 20 ar dar mažiau vaikų, o štai mokyklose net ir 200 vaikų yra per mažai? Juk ir globos namuose, ir mokykloje yra tokie patys, tokio paties – mokyklinio – amžiaus, vaikai.

Jeigu, tarkime, pradinėje mokykloje viena mokytoja moko tik penkis keturių skirtingų klasių vaikus, ji nesunkiai gali visų tų vaikų ugdymą individualizuoti. Visi tie vaikai yra tarsi viena šeima su savo mama – mokytoja.

Tad kodėl vaikų gyvenimas šeimynose yra visaip skatinamas, o ugdymas šeimynos principais mažose mokyklose – netoleruojamas?

Sakoma, mažose kaimo mokyklose mokiniai blogiau išmokomi. Tačiau juk kaimo mokyklos negali sau mokinių pasirinkti – moko tuos, kurie tose apylinkėse gyvena. Vieni vaikai yra gabesni, kiti – mažiau gabūs, iš kurių net ir nerdamasis iš kailio genijų nepadarysi. Bepigu girtis gerais rezultatais, aukštais reitingais prestižinėms miesto mokykloms, kurios susirenka geriausius iš geriausiųjų netgi rengdamos jiems stojamuosius egzaminus.

Virkaujame, esą mažos mokyklos labai brangiai kainuoja. Bet juk tai netiesa. Mažų mokyklų išlaikymui (kelių mokytojų algoms ir pastatų priežiūrai) daug lėšų nereikia. Brangumo įvaizdis sukuriamas dirbtinai – padalinus ugdymui skirtas lėšas iš mokinių skaičiaus. Niekas neįrodė, kad mažų mokyk-

lų išlaikymas kainuoja brangiau negu išlaikyti geltonuosius autobusiukus.

Didesni mokesčiai – didesni mokytojų atlyginimai

Be abejo, švietimui lėšų trūksta. Tačiau jų trūksta ne dėl – kaip teigiama – mažėjančio mokinių skaičiaus, o todėl, kad mažinamas švietimui skirtas lėšų kiekis. Nejaugi politikai gali būti tokie kvaili, kad manytų, jog didesnis vaikų gimstamumas „sukurtų“ daugiau lėšų švietimui? Juk iš tikrųjų švietimo finansavimas priklauso nuo valstybės finansų politikos.

A. Butkevičiaus Vyriausybė ruošiasi nuo 2015 metų įvesti eurą. Todėl bent jau iki tų metų bus užšaldyti visų biudžetinių atlyginimų, nes juos padidinus galėtų padidėti infliacija ir būtų viršytas infliacijos rodiklis, reikalingas norint įvesti eurą.

Dar viena grėsmė švietimo finansavimui yra ta, kad premjeras A. Butkevičius sudarė darbo grupę, kuriai suformuluota užduotis sumažinti mokesčius. Mokesčių mažinimas reiškia valstybės pajamų ir – atitinkamai – švietimo finansavimo mažėjimą. Minėtai darbo grupei vadovauja Vyriausybės vadovo patarėjas finansų klausimais Stasys Jakeliūnas, į ją įeina Laisvosios rinkos instituto bei verslo atstovai. Nežinau, ar šios darbo grupės veikloje dalyvauja švietimo profsąjungų atstovai. Tikriausiai ne. Kita vertus, tai gal net ir nėra labai svarbu, nes susidarė įspūdis, kad švietimo profsąjungų lyderiai per dvi dešimtis nepriklausomybės metų taip ir nesužinojo, jog švietimas finansuojamas iš valstybės biudžeto, o šis surenkamas iš mokesčių. Tai reiškia, jog, norint pagerinti švietimo padėtį – pagerinti jo finansavimą, reikia didinti mokesčių tarifus arba minimalų atlyginimą privačiame sektoriuje (pastarasis variantas leistų surinkti daugiau mokesčių net ir esant tiems patiems mokesčių tarifams).

Verslininkai žino: jeigu jie nori gauti didesnius pelnus – turi iš valdžios reikalauti, kad ši sumažintų mokesčius. Ir verslininkai už tai kovoja. O biudžetininkai nežino, kad jiems, norint gauti didesnius atlyginimus, priešingai, reikalingi didesni mokesčiai. Kadangi švietimo profsąjungos už didesnius mokesčius (didesnius pedagogų atlyginimus) nekovoja, jų veiklos rezultatas yra nulinis.

Gamtos apsauga

Parašiau šitiek tekstukų – sugadinau šitiek popieriaus. Reikės pavasarį pasodinti bent vieną medelį.

O kai kas turėtų pasodinti girią!

Kęstutis MILIAUSKAS

„DIALOGAS“ KLAUSIA

Ar reikia keisti vadovų skyrimo tvarką?

▷ Atkelta iš 3 p.

„Dialogo“ redakcijos žiniomis, Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) ruošiasi atšaukti centralizuotą mokyklų vadovų skyrimo tvarką.

1. Kuo gera / bloga prieš porą metų įteisinta visuotinė mokyklų vadovų skyrimo tvarka?
2. Ar būtina ją keisti? Gal užtektų tik patobulinti?
3. Ar tai dabar aktualiausias klausimas? Jei ne, kokie, Jūsų nuomone, aktualesni?

A.Pitrėnienė: šioje tvarkoje problemų tikrai yra

Audronė PITRĖNIENĖ,

Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkė

Informacijos apie Švietimo ir mokslo ministerijos ketinimus atšaukti centralizuotą mokyklų vadovų skyrimo tvarką neturiu.

Bet pradėjus dirbti LR ŠMK komiteto pirmininke gavau nusiskundimą minėta tema ir buvau susitikusi su Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros vadovais. Todėl galiu teigti, kad problemų mokyklų vadovų skyrimo tvarkoje tikrai yra.

Demokratinėje visuomenėje visi žmonės turi apeliacijos teisę – ar kalbame apie abiturientų egzaminus, ar galiausiai apie teismus, o mokyklų vadovų skyrimo tvarkoje tokios teisės nėra. Visi (8 val. trukmės) vertinimo rezultatai yra sunaikinami dar iki pretendento gaunant sprendimą, tokiu būdu žmogus neturi jokios galimybės gintis, ieškoti teisybės, o pakartotinai dalyvauti atrankoje galima tik po metų.

Daug klausimų kelia pretendentų vertinimo procedūros, o ir įkainiai yra nemaži ir t. t.

Todėl palaikau ministerijos nuostatą iš naujo apsvarstyti centralizuotą mokyklų vadovų skyrimo tvarką (jeigu taip yra).

D.Pavalkis: nuolat girdžiu nusiskundimų ir Vyriausybės programa numato

Dainius PAVALKIS,
švietimo ir mokslo ministras

1. LR Vyriausybės 2012–2016 m. programos įgyvendinimo prioritetinėse priemonėse numatyta sukurti švietimo įstaigų vadovų kvalifikacijos, veiklos vertinimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemą, grįstą ne formaliu kvalifikacijos patvirtinimu, o kompetencijų įgijimu, vertinimu ir pripažinimu. Taigi dėmesį tam skirsime esminį. Mano pirmtako pastangos direktorių skyrimo tvarką pada-

2. Dabar švietimo įstaigų vadovų kompetencijų vertinimo tvarką peržiūri užsienio ekspertai, sisteminami pasiūlymai ir pastabos mokyklų vadovų skyrimo tvarkai iš ją vykdančių savivaldybių, todėl detales, kaip ji bus keičiama ar koreguojama, galėsime pateikti vėliau.

Seime yra įregistruotos ir Švietimo įstatymo pataisos, susijusios su švietimo įstaigų vadovų kadencija. Taip pat reikia pertvarkyti švie-

timo įstaigų vadovų veiklos vertinimą ir atestavimą, susieti jį su įstaigos veiklos kokybe ir rezultatais. Kad mokyklų vadovų žinių, kompetencijų vertinimas būtinas, pasisakė ir pirmadienį posėdžiavusios valdančiosios frakcijos Seime. Šie keitimai turi būti kompleksiniai.

3. Aktualių klausimų Švietimo ir mokslo ministerijos darbotvarkėje yra ne vienas. Kaip patį „karščiausią“ išskirčiau Geriausiai vidurinio ugdymo programą baigusiuji eilės sudarymo 2015 m. tvarką. Ją turėčiau tvirtinti artimiausiu metu, tad dabar vyksta intensyvos diskusijos su aukštosiomis mokyklomis, LAMA BPO, mokiniams, mokytojams atstovaujančiomis organizacijomis. Svarstome, kad kandidatų atrankoje į aukštąsias mokyklas turėtų atsirasti privalomi matematikos ir užsienio kalbų rezultatų vertinimai.

Profesinės sąjungos pirmininkė nusivylė ministru

„Pasiteisino liaudies posakis „Negirk dienos be vakaro“. Pasirodo, sausio mėnesį patirtas pirmas išpūdis apie naująjį ministrą Dainių Pavalkį buvo apgaulingas“, – „Dialogui“ rašo Lietuvos mokytojų profesinės sąjungos (LMPS) pirmininkė Jūratė Voloskevičienė.

Profesinės sąjungos lyderė prisipažįsta, jog tąkart ją „papirko“ ministro prisipažinimas, kad daug ko šioje sistemoje nesupranta, ir pažadas, kad, padedamas komandos, į viską įsigilins.

Dėl ko gi pasikeitė LMPS pirmininkės požiūris į ministrą?

Pasak J.Voloskevičienės, vasario mėnesį paaiškėjo, kad į ministro nurodymu kuriamas darbo grupes mokinio krepšelio metodikai tobulinti ir darbo apmokėjimo tvarkos aprašo pakeitimams parengti nebuvo įtraukti atstovai iš LMPS, Krikščioniškosios švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (KŠDPS), „Solidarumo“ ir „Sandraugos“.

„Pamirštosios“ profesinės sąjungos (PS) raštu kreipėsi į ministrą bei šių darbo grupių veiklą kuruojančią viceministrę Genovaitę Krasauskienę – ir minėtų PS atstovai buvo įtraukti į darbo grupes.

J.Voloskevičienė manė, kad incidento išvengta, tačiau netrukus el. paštu gautas ŠMM Švietimo ekonomikos skyriaus vyriausiosios specialistės Danutės Bužinskienės laiškas esą vėl apvertė viską aukštyn kojom. LMPS pirmininkės teigimu, ŠMM specialistės laiške rašoma, kad ne visų profesinių sąjungų atstovai yra įtraukti į darbo grupes, ir pridėjama lentelė siūlymams pateikti.

„Kokiais kriterijais vadovaudamasis – partiškumo, paklusnumo, lojalumo, vyriško solidarumo ar kokiais kitais – ministras pasirenka sau socialinius partnerius? – klausia LMPS lyderė ir perspėja: – Jeigu ir toliau socialinis dialogas tarp ŠMM ir profesinių sąjungų bus ignoruojamas, būsime priversti inicijuoti nepasitikėjimą švietimo ir mokslo ministru.“

„Dialogo“ inf.

ŽVILGSNIS IŠ ŠALIES

Šeštoji įžvalga: LK VBE TEISINĖS VINGRYBĖS...

• įvertintus mokinių pasiekimus palyginti su nustatytais pasiekimų lygiais;

• sudaryti galimybes mokykloms ir kitiems socialiniams partneriams analizuoti lietuvių kalbos ir literatūros mokymo(si) veiksmingumą.

Nežinau, kuriame iš šių skambių teiginių galima įžvelgti diskriminacijos užuomazgas. Tiesiog Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) per savo įgaliotą instituciją – Nacionalinę egzaminų centrą (NEC) – nusprendė vykdyti tokias brandos egzaminus, ir tiek. Juk ŠMM atsako už Lietuvos švietimo sistemos plėtotę, tad jai ir nuspręsti, kam ir kokius egzaminus laikyti. Kas čia gali dar priekaištauti? Jei po tokio egzaminų analizės paaiškės, kad lenkų ar rusų mokyklų abiturientai geriau moka lietuvių kalbą, giliau išmano literatūrą bei sėkmingiau sprendžia problemas nei jų bendraamžiai iš lietuviškų mokyklų, – galėsime džiaugtis tuo „mokymo(si) veiksmingumu“, ir tiek. Ką norėjome pamatuoti – pamatavome, jei norėsime tuo pasigirti – pirmyn! Kam čia tos diskusijos apie diskriminaciją, lygias galimybes ir pan.?

O tikroji problema – ji slepiasi giliau – kaip tie brandos egzaminų rezultatai bus panaudojami!

Iš dabartinių lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų tikslų kažkaip pradingo anksčiau buvęs pagrindinis VBE tikslas – teikti objektyvią informaciją stojančiųjų į Lietuvos

aukštąsias mokyklas atrankai. Tad NEC daro egzaminą tokį, kokį pats nusprendė, o jei kas nors to nesupranta ir neteisingai panaudoja tokio egzaminų rezultatus – tai jau ne NEC bėda. Tegu patys vartotojai – šiuo atveju bendrojo priėmimo sistema LAMA BPO – suka galvas, ką ir kaip „teisingai“ skaičiuoti. Kuo čia dėta ŠMM, kam tuos velnius ministrai išrašinėti, – juk kaltos yra aukštosios mokyklos, tai jos diskriminuos stojančiuosius lietuvičius ar perbėgėlius į lietuvių mokyklas neteisingai panaudojamos tokią vertingą egzaminų informaciją. Tad kaltieji rasti, ministras išteisintas!

Aišku, galutinius taškus šioje diskusijoje sudės Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT). Tačiau labai užsiėmusi institucija šiam klausimui laiko ras tik liepos mėnesį, jau pasibaigus šių metų egzaminų sesijai. Tai panašu į situaciją, lyg gydytojų konsiliumas laukėtų ligonio skrodimo duomenų jo ligos diagnozei nustatyti... Bėda tik tradiciškai džiaugtis – geriau vėliau nei niekada... Nors nieko iš LVAT

nesitikiu – juk egzaminas atitinka jo deklaruojamus tikslus, nei ŠMM, nei NEC savo įgaliojimų ribų neperžengė, tad egzaminas teisiškai „tvarkingas“. O kad kažkas ne taip panaudojo egzaminų informaciją – tai jau kita byla, jei reiks – ieškosime kaltų...

Tad, siekdamas iš anksto apsisaugoti nuo galimų velnių, gal ir teisus Vilniaus universiteto rektorius prof. Jūras Banys siūlydamas primant studentus visai neatsižvelgti į lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzaminų rezultatus arba pačiam universitetui organizuoti visiems vienodą stojamąjį lietuvių kalbos egzaminą tose studijų programose, kuriose tokio stojančiųjų patikrinimo ir palyginimo tarpusavyje tikrai reikia. Ir neliks jokios diskriminacijos ar segregacijos, visi bus lygūs, o lygesnių nebus...

Oi tos teisinės vingrybės, per jas šių metų abiturientų nei ausų nematyti. Tegu jie jau patys savimi rūpinasi, teisybės ieškantieji tegu į užsienio universitetus stoja, jei dar per jauni suprasti rimtų politinių kompromisų svarbą...

*Jau dešimtmetis, kaip galiu sakyti – esu nepriklausomas švietimo konsultantas. Per tą laiką dirbau daugiausiai nei dvidešimtyje įvairių pasaulio šalių, mačiau tikrai daug švietimo reformų. Gal todėl ir į Lietuvos švietimo sistemos kaitos virą žiūriu truputį iš šono. Pirmiausia stengiuosi aiškintis ne kaip jie vyksta, bet suprasti, kur jie mus nuves, kokios buvo jų priežastys ir tikslai. Juk daugeliu atvejų kaitos žingsniai užgožia, pasidaro daug svarbesni už patį kelionės tikslą.

Tad noriu su „Dialogo“ skaitytojais pasidalyti savo įžvalgomis apie įvairius Lietuvos švietimo sistemos aspektus, kartais – netikėtus, kartais – kasdieninius, ne tikėdamasis skaitytojų nustebinti, bet kviesdamas susimąstyti.

Algirdas ZABULIONIS,
švietimo konsultantas*

Prezidentė pasikvietė švietimo ir mokslo ministrą ir, kaip rašo spauda, jam „išrašė velnių“... Už tai, kad skirtingos lietuvių kalbos ir literatūros egzaminų sąlygos nepalankios lietuvių mokyklų abiturientams. Nesu teisininkas, bet kaip matematikas esu įpratęs mąstyti logiškai. Tad pabandykime kartu ramiai suprasti, kas yra tos „nepalankios sąlygos“ ir kodėl jos kažkurią egzaminą laikančiųjų grupę diskriminuoja.

Pradėkime nuo egzaminų tikslų. Jie – visi penki – aiškiai surašyti dabartinėje egzaminų programoje (2013 m. vasario 20 d. patvirtintoje švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-109):

• įvertinti mokinių gebėjimus remtis lietuvių kalbos ir literatūros programos žiniomis ir kultūrine patirtimi;

• įvertinti mokinių bendrąjį raštingumą – gebėjimus sukurti rish argumentuotą tekstą laikantis taisyklingos kalbos reikalavimų;

• įvertinti bendruosius mokinių gebėjimus spręsti problemas, analizuoti, interpretuoti ir vertinti;

Mokytojai ir emocinis raštingumas

L. Slušnys

Elenos Tervidytytės nuotr.

► Atkelta iš 1 p.

Žinomą psichiatrą Liną SLUŠNĮ, VŠĮ LIONS QUEST Lietuva direktorių, daugybėje šalies mokyklų padedantį vykdyti sveikos gyvensenos, psichikos sveikatos gerinimo ir t. t. programą LIONS QUEST, kalbina Elena TERVIDYTĖ, „Dialogo“ vyriausioji redaktorė.

● **Vakarų kultūra žmonių nemoko tvarkytis su savo emocijomis. Visa grožinė literatūra, kino industrija, pramogų verslas, sakyčiau, net „sodina“ mus ant emocijų adatos. Taigi mūsų tėvai nemokėjo, mes nemokame, – iš kur mūsų vaikai gali mokėti? O juk žmogui, nemokančiam valdyti savo emocijų, sunkiau gyventi ant šio sviesto, ar ne?**

Taip, manau, tai beveik katastrofa. Protingų tėvų mes turime minimumą, ir reikia viską daryti, kad jų skaičius didėtų. Jau ir mokyklų direktoriai pripažįsta, kad yra nemažai mokytojų, kurie neverti pedagogo vardo. Todėl jiems reikėtų nesikankinti ir eiti kito darbo dirbti. Licėjaus direktorius pasakytų, kad mokytojai nepersidirba. Ir aš jam pritariu. Mokytojų darbo valandų skaičius yra apribotas, norėčiau, kad ir medikams taip padarytų. Ne vien mokytojų darbas įtemptas ir atsakingas. Tad, manau, jie per daug įsivirkavo.

Lietuvoje daug mokyklų, kuriose vaikams atgrasu mokytis. Ir tai ne mokymo programų problema. Kodėl toje pačioje mokykloje net to paties dalyko vieno mokytojo pamokas vaikai mėgsta, noriai lanko, o kito – ne?

Blogai, kad mokytojas tapo tik paslaugos teikėjas.

● **Aš irgi manau, kad reformos vykdytojai padarė esminę psichologinės plėtimės klaidą: „perkrikštydami“ mokytojus į paslaugos teikėjus, jie nukirto šaknį, kuri maitino mokytojo idealizmą.**

Sutinku.

● **Antra vertus, dėl per daug metų viešumoje girdimų pedagogų skundų, dėl pakitusių įsidarbinimo galimybių vis didesnė dalis visuomenės nebesimpatizuoja mokytojui. Užtenka kur nors parašyti, kad mokytojams nelengva, ir prasižėdė baisyti jų puolimas...**

Gal mokytojai patys nebergerbia savo profesijos? Nepaisant to, kad mokytojo darbas sunkus, reikia jį mylėti. Įrankių, kaip dirbti su vaikais, kad jie taptų tavo partneriais, yra labai daug. Viskas priklauso nuo to, ar aš noriu mokytis. Kai mūsų programoje dalyvaujančių mokytojų klausinėjame, kas vykstant programą pasikeitė, jie sako: vaikai pagerėjo. Tačiau kalbantys paaiškėja, kad ne vaikai

pagarėjo, o mokytojų požiūris pasikeitė. Jie pradėjo į tuos vaikus žiūrėti kitaip.

Papasakosiu vieną pavyzdį. Mes į savo seminarus kviečiam ir valytojas, ir visą aptarnaujančią mokyklos personalą. Ne tam, kad šie darbuotojai išmokyti vesti pamokas, o tam, kad žinotų, kas dedasi mokykloje. Po pusės metų užvažiuojant į tokią mokyklą vienos valytojos paklausiau, kaip sekasi. Sako: po seminario vaikai geresni. Bet vaikai seminare nedalyvavo, taigi jie negalėjo tapti geresni dėl seminario. Klausinėju toliau, valytoja aiškina: žinot, aš po to seminario, kai vaikas numeta šiukšlę, sakau, kad man reikės pakelti. Jei visi mėtysim, tai kaip čia atrodys? Ir vaikas pakelia tą šiukšlę. Sako: aš anksčiau pykdavau, o dabar ant tų vaikų nebeapykstu. Paskui direktorės klausiu: tai kas pasikeitė – suaugusysis ar vaikas? Suaugusysis, – sako, – dabar taip visa mokykla keičiasi.

Kai keičiasi mokytojas – keičiasi ir mokinys. Toks yra pagrindinis kaitos ratas.

Lietuvos mokytojai skundžiasi, kad klasės didelės. Tačiau, pavyzdžiui, Amerikoje yra mokyklų, kurių klasėse 40–50 vaikų. Ir ne iš sėkmingų šeimų, o iš sunkių. Bet vaikai labai nori mokytis ir bijo iškristi iš tos mokyklos. Ten vyrauja nuostata: tu turi mokytis. Ir jeigu tu mokaisi, dedi pastangas, tau visada visi padės. Ten mokytojai intensyviai dirba, naudoja įvairiausius mokymo metodus, vaikai labai apkrauti – pamokos iki 17 val. ir dar namų darbų gausu. Košmaras. O visų norinčiųjų patekti į tą mokyklą ši priimti negali.

Tai nuo ko sėkmė priklauso? Nuo to, kaip aš sugebu su vaikais kontaktą rasti. Jeigu klasėje yra vaikas, kuriam kažkas nesiseka, tai yra du keliai: arba aš jį vertinu kaip nesėkmingą vaiką, arba galvoju ir su galvoju, kaip galima šiam žmogui padėti. Jeigu jis nori. Ir kiti klasės vaikai jį pagalbą įsitraukia, gali įsitraukti ir tėvai, ir visa mokykla, t. y. ta bendruomenė, kurioje nuolat vieni iš kitų mokosi.

Tad nuo ko pradėti? Sakau ir sakysiu: nuo vadovų.

● **Sakote, žuvis ne tik pūva, bet ir sveiksta nuo galvos?**

Tikrai daug kas priklauso nuo mokyklos vadovo. Lietuvos švietimo sistema turi daug gerų dalykų, už įvairias programas yra sumokėjusi didelius pinigus. Bet mokyklų direktoriai dažnai ciniškai palieka programos vadovą vieną – esą: čia tavo programa – tai tu ją ir vykdyk. Jeigu mokyklos vadovas į programos vykdymą neįsitraukia, praktiškai bet kokia programa gali sužlugti.

Bendras Lietuvos švietimo vaizdas toks: mes turim didžiulį kalną dėlionės detalių ir iki šios dienos nežinome, kokį piešinį iš tų detalių norime sudėlioti.

● **Kokio tipo žmonių mokyklose dau-**

giau: ar tų, kuriuos „veža“ emocijos ir kurie, kai viskas sekasi, kalnus nuverčia, ar racionalių, šaltai apskaičiuojančių, kas apsimoka, kas ne? Ar nėra vyraujančio tipo?

Man pavyzdinės yra Suomijos ir Norvegijos mokyklos. Sunku pasakyti, ko ten daugiau – racijos ar emocijų. Tačiau ten aiškiai atskirtos asmeninės emocijos ir mokyklos atmosfera. Lietuvoje mokytojas ateina į klasę ir ištransliuoja: užknisot savo nemokėjimu, keliamu triukšmu ir t. t. Sunkiai įsivaizduoju šitokio lygio „pokštą“ Suomijoje ir Norvegijoje. Ten prieš pasakant pagalvojama, kaip jausis kitas žmogus. Vaikas, tarkim, pasako: aš su šituo nesusitvarkysiu, man tai yra per sunku. Lietuvoj tokiu atveju atsakoma: tokie reikalavimai – turėsi išmokyti. Vaikas liūdnas: jis privalo išmokyti, bet nežino kaip ir jam neaišku, ką daryti tokioje situacijoje. Suomijoje ar Norvegijoje jam sakytų: aš jaučiu, kad tau yra sunku, bet mes galime šią problemą išspręsti.

Visiškai kita spalva. Gražus emocinis reagavimas.

Arba dar: jei geras mokinys savimi suabejoja, Lietuvos mokytojas jam sako: tu dar ne tokias uždavinius sprendei – susitvarkysi. Ką toks pasakymas reiškia? Kad problemos nėra ir tu nesuk man galvos. Bet pauglys transliuoja žinią, jis siekia pasakyti: man sunku. Mokytojas tokiu atsakymu nusigręžia nuo jo. Jei išgirsta, jei paklausia mokinio, kas jį labiausiai gąsdina, – puiku. Ar tai emocijos, ar racionalumas? Gal ir tai, ir tai. Svarbu gebėti su vaiku pasikalbėti būtent tuo rakursu, kuris jam aktualus.

● **Jeigu vaikas pasako: mokytoja, aš nesupratau, – o mokytojas supyksta arba išsivedžia, tai jis tiesiog...**

...emociskai neraštingas.

● **Ir ką jam daryti?**

Visada yra du variantai. Yra žmonių, kurių nepakeisim. Kaip ne kiekvienas gali būti geras psichologas, ne kiekvienas gali būti geras gydytojas, taip ne kiekvienas gali būti geras mokytojas. Jei žmogus turi susiformavęs nuostatas ir jų nenori keisti – blogai ne vien jam – jis tą patį pasako ir vaikams. Ką tai reiškia? Tai reiškia, kad aš vaikui duodu žinią: jeigu tu turi šitokį savo bagažą – tai jo niekada ir nekeisk. Bet vaikams svarbu suvokti, kad pasikeisti žmogus gali bet kada. Svarbu noras ir užsispyrimas.

Mokytojai, man atrodo, kaip mokiniai, – tik vieni iš sunkesnių...

● **Viena pažįstama, irgi vedanti mo-**

kymus, apibendrinu, kad pedagogai yra sunkesnė kategorija negu kaliniai (ji dirba su abiem grupėmis) – mat mokytojai turi visažinystės kompleksą.

Pakalbėkim apie instruktoriaus meną – meną perduoti žinias taip, kad mokytojas neišsižeistų. Jei instruktorius ateina ir pasako: jūs 10 ar 20 metų dirbote taip – nuo šiol reikėtų dirbti šitaip, – mokytojai perskaito: iki šiol buvot *durni*, nuo šiol būsit protingi. Kas atsitinka? Atmetimas. Aš manau, kad Lietuvoj mes turim per mažai gerų instruktorių.

Sutinku, kad mokytojai – sunki auditorija.

● **Sunkus „kontingentas“, bet išmokomas?**

Išmokomas, jei pats žmogus nori, jei nebijo suklysti. Mokymosi procesas pasikeistų, vaikų motyvacija paaugtų, jei mokytojai daugiau darbų patiktų vaikams. Tačiau bijoma nesuvaldyti proceso.

● **Ar jūsų emocinio ugdymo programa moko ir mokymo metodus?**

Taip, tai pagrindinis dalykas.

● **Tai Jus reiktų pristatyti labiau ne kaip psichiatrą, o kaip mokytojų mokytoją.**

Tėvai patraukia per dantį, kad būdamas gydytoju išdrįsau mokytojus mokytis. Mano drąsa atsirado, kai išmokau dirbti su auditorija. Kai supratau, jog informaciją reikia pateikti taip, kad ši būtų priimta. Regis, paprasti dalykai, bet mokytis turėjau apie 10 metų.

● **Tačiau emociškai neraštingiems žmonėms juk baisiai sunku pastebėti kokius nors žalingos psichinės elgsenos požymius ar net ligos simptomus, nes kitas žmogus beveik nematomas...**

Jūs teisi, būtent emocinio raštingumo stoka neleidžia laiku identifikuoti vaiko būsenų, blogų savijautų, neleidžia suvokti arba įsivaizduoti, kaip blogai vienoje ar kitoje situacijoje gali jaustis vaikas. Todėl sudėtinga vaikams padėti, t. y. adekvačiai su-reaguoti į jų elgseną.

Aš juokiuosi, kad mes, lietuviai, turim tris pagrindines emocijas: gerai, blogai ir normaliai. Nors nė viena iš jų nėra emocija. Ir paklausti vaiko, ko jis susierzino, mes nemokame. Pavyzdžiui, pasiteirauti: „Jaučiu tavo susierzinimą, matau, kad esi sutrikęs, – kas tau nutiko?“ Arba: „Ką aš tokio pasakiau, kad tu pradėjai jaudintis?“

Tai tokie paprasti dalykai, o jų išmokus kvėpuoti visiems būtų lengviau.

Dėkoju už įdomų pokalbį.

Švietimas: apmaudus atotrūkis ir pokyčių perspektyvos (IV)

Aušra MALDEIKIENĖ

► Pabaiga. Pradžia – Nr. 14, 15, 16

Ir ketvirtasis klausimas: ką turime daryti?

Privačios mokyklos – geriausios

Jau dešimt metų dirbu mokykloje eiline mokytoja. Pamokoms ruošiuosi ilgas valandas ir dienas, ir kasmet tas laikas ilgėja. Pinigai, kuriuos gaunu, net geriausiais laikais buvo labai maži, palyginti su sąnaudomis ir su tuo, kiek uždirbčiau per laiką, kurį skiriu mokyklai ir pamokoms ruoštis, jei to nedaryčiau.

Vis dėlto manau, kad mano pasirinkimas labai geras. Ir ne todėl, kad visada norėjau būti mokytoja. Sprendimas labai apmąstytas ir man labai svarbus todėl, kad dirbu, mano manymu ir matymu, geriausiai Lietuvoje (ir ne tik joje) veikiančiose, didesnes galimybes atveriančiose ugdymo įstaigose, – privačiose mokyklose. Taigi iš esmės savo darbu kovoju už tai, kuo tikiu.

Ir kartoju dar kartą: esu visiškai tikra, kad privati mokykla yra geriausia, ką dabar turime savo viešųjų interesų erdvėje. (Reikia pažymėti, jog keletas rimtų gimnazijų, kuriose yra realūs, o ne formalūs konkursai, atlieka panašias funkcijas.)

Žinau nuomonę ir kalbas, kad tokios mokyklos labai pagilina socialinę nelygybę. Nemanau, kad šios mokyklos tobulos, bet dėl nelygybės – nesutinku. Kita vertus, manau, kad tokia padėtis yra nepalyginamai mažesnis blogis nei tai, kad normalūs, „kultūriškai įkūnyti“ (prisimenant P.Bourdieu skirtį, žr. „D.“, Nr. 16), vaikai yra verčiami dalyvauti kvailių tėvų, kurie pasirodo klasėse savo vaikų pavidalu, ir nevykusių arba nuo nepakeičiamų reikalavimų apdėjusių mokytojų kovose bei įvairiuose koridorijų ir palaukių mūšiuose. Manau, kad sveiko proto geri valstybinių mokyklų mokytojai tikrai puikiai suprantą, apie ką čia dabar kalbu.

Konkurencija – siekiamybė

Taigi, jei ir yra kokia nors švietimo politika, kurią norėčiau matyti Lietuvoje, tai tokia, kuri esmingai padidintų privačių mokymosi institucijų skaičių. Žinoma, tuo pačiu metu šalia mokinio krepšelių (jie čia yra tikrai gėris) turi būti plečiama visokių stipendijų, tikslinių paramos fondų ir pan. sistema, kuri padidintų žemesnes pajamas gaunančių, tačiau turinčių tą kultūrinį kapitalą ir suvokiančių išsilavinimo naudą bei svarbą vaikui ir visuomenei šeimų atžalų galimybes lankyti geras mokyklas.

Apytikriai šimtą pastarųjų metų valstybinis švietimas tikrai buvo gėris, kuris turėjo ir labai gilią ekonominę prasmę, nes be didelio skaičiaus raštingų ir geriau ar blogiau išsilavinusių žmonių negali augti gamybos produktyvumas. Tačiau šitas procesas turi labai aiškias ribas, ypač ten, kur masinis raštingumas jau prieš dešimtmečius išspręsta problema. Tas ribas nustato pati viešųjų monopolijų prigimtis: dėl konkurencijos stygiaus ir palaipsniui augančios „gamintojo“ galios kokybė menksta.

Elenos Tervidytės nuotr.

Aš netvirtinu, kad reikia panaikinti valstybines mokyklas ir privatizuoti visą sektorių. Tai būtų absoliuti nesąmonė, viena iš tų, kurios neturi jokio ryšio su tikrove ir tėra liguistų ideologijos guru smegetų fantomai. Aš sakau, kad turi būti daugiau privačių mokyklų, nes tik privataus ir valstybinio švietimo derinys gali sukurti tą konkurenciją, kuri ir yra siekiamybė.

Krepšelio prasmė – galimybė rinktis

Lietuvoje dažnai verkiama, kad krepšeliai sugriovė mokyklas. Tai absurdas. Mokyklas sugriovė tai, kad duodama vaikui krepšelių valstybė pamiršo jo prasmę – galimybę rinktis.

Mokykla, kuri pritraukia daugiau krepšelių, privalo turėti ir kitų teisių. Pirmiausia – teisę keisti mokytojų darbo užmokesčius pagal jų darbą ir atleisti prastus pedagogus. Mokykla turi turėti teisę šalinti bet kurį mokinį, kuris nesilaiko taisyklių: už gerų mokyklų durų stovi eilės – ateis kitas vaikas ir kiti pinigai. Mokyklos bendruomenė – tėvai ir mokytojai, o ne koks savivaldybės klerkas – turi turėti teisę vertinti ir keisti mokyklos direktorių (galimos kai kurios išimties, kai mokykla didžia dalimi finansuojama iš kieno nors nuosavų lėšų arba priklauso religinei bendruomenei, kuri gali turėti savo požiūrį). Mokykla, gavusi krepšelį, privalo dirbti savo darbą, o ne spręsti visas visų (pirmiausia „apdėjusių“ tėvų) problemas. Mokykla nėra socialiai neįgalų žmonių globos židynys, jos darbas kitas. Ji turi turėti realių galimybių pritraukti papildomų lėšų mokymui gerinti.

Ir nereikia sriubauti, kad vargšai jau ir taip gyvenimo nuskriausti vaikai iš kokių nors alkoholių ar kontrabandos-prostitučių veikėjų šeimų taip patirs kokią didėjančią atskirtį. Nesąmonė. Pirma, atsirastų mokyklų, kurios bus ambicingos ir užsiims tokiais vaikais. Antra, tokie vaikai galės eiti į tas mo-

kyklas, kurios dėl prastesnių rezultatų ir mažesnio konkurso į jas nepritraukia pakankamai krepšelių, tad ims ir probleminius atvejus. Trečia ir svarbiausia, negalima rūpinantis nevykusių šeimų vaikais griauti kitų vaikų ir valstybės – taip, visos valstybės – ateities.

Kartoju: krepšeliai – gėris. Kai sveiko proto tėvai pamato, kad jų vaikas pateko į nevykusių mokyklą, jie turi ne tik teisę, bet ir pareigą – prieš savo atžalą ir visuomenę – pasiimti vaiką ir eiti kitur. Štai čia tikroji krepšelio prigimtis, kuri tėvams suteikia sprendimo galią. Ir jei kokios savivaldybės tam trukdo, jos iš esmės pažeidžia ir tėvų teises, ir tikros laisvės principus.

O kaip yra kitur?

Lietuvoje šiuo metu privačiose mokyklose mokosi mažiau nei 1,5 proc. vaikų. Jei norite žinoti tikrą priežastį, kodėl tokie geri Azijos paauglių bei vaikų rezultatai, – prašom: Honkonge, Pietų Korėjoje, Taivane, Makao ir Japonijoje privačiose mokyklose mokosi daugiau kaip 25 proc. vaikų.

Privatus mokymas yra didelis bendras gėris šaliai. „10 proc. padidėjusi parama privatioms mokykloms pagerina šalies vaikų matematikos testų rezultatus tokiu laipsniu... kurio būtų galima pasiekti tik per beveik pusės metų mokymą. 10 proc. padidėjusi parama privatioms mokykloms EBPO šalyse taip pat daugiau nei 5 proc. sumažina bendras švietimo išlaidas vienam mokiniui“¹, – pateikia skaičiavimus mokslininkai.

Kitaip sakant, platesnis privataus švietimo tinklas reiškia aukštesnę kokybę, aukštesnį bendrą viso šalies išsilavinimo lygį ir – paradoksalu, bet rodo skaičiai – mažesnes sąnaudas.

Beje, juokinga kartais klausyti tų, kurie piktinasi krepšeliais, kaip kažkokiu kapitalizmo blogiu, ir kalba apie mistinę Skandinaviją,

jos šalį, kur teka pieno upės ir klesti visuotinė gerovė. Tai va: visoje Skandinavijoje, išskyrus Suomiją, švietimas yra labai decentralizuotas ir ten veikia krepšelių (Švedija) arba vyriausybės išmokos už vaiką (Danija) sistemos. Pastarojoje šalyje mokykloms suteikta teisė ir kitais būdais pritraukti reikalingas lėšas. Šios reformos Danijoje lėmė, kad net 2/3 vaikų čia lanko nepriklausomas mokyklas.

Kas trukdys?

Kas gali trukdyti privačiam švietimui? Jų vardas – Legionas. Savivaldybių tarybos, kurios vis bando į mokyklų direktorius sukišti savus. Vadinamieji kairieji (nežinau, kiek tikri kairieji, bet nemąstantys tai tikrai), kurie tuoj šauks, kad įsigalės privatus kapitalas, žmonės praras galimybes ir – kaip baisu! – padaugės religinių mokyklų.

Na, čia jau kaip pažiūrėsi: man religinės mokyklos patinka. Ir nemanau, kad mano teisės leisti savo vaikus mokytis į katalikų mokyklą yra menkesnės nei kito žmogaus teisė kurti santuoką su tos pačios lyties žmogumi. Aš tą teisę gerbiu, bet manau, kad elementari logika tokiu atveju turėtų garantuoti ir mano laisvę rinktis.

Bus ir mokytojų, kurie, pajutę, kad privačioje mokykloje sunku bus kvailėlių žaidimus žaisti ir teks rimtai dirbti, irgi piktinsis. Suprantu jų baimę netekti darbo ir baimę skursti, bet ta baimė neturi tapti girta ant šalies pečių.

„Dvidešimto amžiaus švietimo revoliucija buvo ta, kad bazinis išsilavinimas tapo prieinamas absoliučiai daugumai demokratinė valstybių gyventojų. Dvidešimt pirmojo amžiaus švietimo revoliucija augančiam vaikų skaičiui suteiks geresnį išsilavinimą. Ir tai labai dažnai bus privatus mokslas.“ Tai ne mano žodžiai. Jie priklauso žymiam istorikui Niallui Fergusonui. Bet aš po jais pasirašau.

¹ West M. and Woessmann L. 2010. Every Catholic Child in a Catholic School: Historical Resistance to State Schooling, Contemporary School Competition and Students Achievement across Countries, The Economic Journal, 120 (546), p. p. 229–55.

Turininga muzikos mokytojų diena

Šilalės rajono ugdymo įstaigų muzikos mokytojams Švietimo pagalbos tarnyba organizavo edukacinę išvyką-seminarą „Muzikos pamoka pradinėje klasėje. Darbas su jaunučių choru“. Pedagogai lankėsi Kretingos mokykloje-darželyje „Žibutė“, kur su jais savo sukaupta pedagogine patirtimi dalijosi kompozitorius, chorų, ansamblių vadovas, mokytojas ekspertas Aloyzas Žilys. Tai labai kūrybingas mokytojas, kuris ne tik efektyviai organizuoja mokymą ir auklėjimą, bet ir skleidžia savo patirtį vesdamas atviras pamokas, neformaliojo ugdymo užsiėmimus.

Mokykloje stebėjome dvi muzikos pamokas, choro bei instrumentinio muzikavimo repeticijas. Pagrindinis muzikos pamokos bruožas yra tas, kad joje lavinami visi mokiniai, nepriklausomai nuo jų muzikinių galimybių bei duomenų. Pamokose pamatėme, kaip vaikai puikiai solfedžiuoja, atlieka įvairius ritmo pratimus, žaisdami patys juos kuria, o mokytojas eksperimentuoja, kuria situacijas, kuriose kiekvienas mokinyss gali laisvai jaustis, tinkamai koordinuoti savo kūno judesius, susikurti realistinę būseną, ją išgyventi ir perteikti aplin-

kiniams. Pamokose pasiektas pats svarbiausias tikslas – emociingas, aktyvus mokinių dalyvavimas muzikinėje veikloje.

Choro repeticija – tai lyg pamokoje pradėtų užduočių tolesnis įgyvendinimas. Ir pamokose, ir choro repeticijose mokytojas ypatingą dėmesį skiria vokalinėms pratyboms, kur ne tik apšildomos balso stygos, bet ir ugdoma: taisyklinga kūno laikysena, taisyklingas kvėpavimas, tikslus intonavimas, aiški diktacija. Nuostabiliausia tai, jog vaikai tai puikiai atlieka *a capella*, mokymo procesas – lyg žaidimas, kuriame ugdytiniai parodo savo vaidybinius gebėjimus, išraiškingais judesiais ir mimika perteikia džiaugsmo, liūdesio, susižavėjimo, baimės ir kitas būsenas. Choras demonstravo savo neišsenkantį mokytojo A.Žilio parašytų dainų repertuarą. Kiekviena daina tapo mažu spektakliu, puikų dainavimą papildant atitinkamais judesiais, vaidybiniais elementais. Savo pasirodymą mokiniai užbaigė darniai skambančio instrumentinio ansamblio kūriniais.

Laima PETKUVIENĖ,

Šilalės r. muzikos mokytojų metodinės grupės pirmininkė, Šilalės S.Gaudėšiaus gimnazijos muzikos mokytoja ekspertė

Šešėlių teatro kūrybinės dirbtuvės

■ Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus vidurinės mokyklos mokiniai stebi įdomią šešėlių teatro pamoką.

Balandį minima Tarptautinė vaikų knygos diena skatina susimąstyti apie knygos naudą vaiko raidai. Knygos vaikams tarsi atveria jiems duris į dar nepažintą, slėpiningą pasaulį, kartu lavina vaizduotę, kalbą. Nuo mažens pajutę skaitomų knygų magiją, jų žmonės nepalieka ir paauglystėje bei suaugę. Tad skaitymas vaikams turėtų tapti kasdieniu įpročiu.

Tokį įprotį ir skatina mokyklos biblioteka, glaudžiai bendradarbiaudama su pradinį klasių mokytojais: ieškoma įvairesnių skaitymo formų. Viena jų – vaidyba. Ji ne tik suteikia teigiamų emocijų, bet ir gilina interpretacijos galimybes, padeda atskleisti kūrybinius gebėjimus, palieka erdvės fantazijai. Šiuo tikslu mokyklos bibliotekoje yra įkurtas šešėlių teatro kampelis.

Vieną iš netradicinės veiklos dienų 1–5 kl. mokiniams šiemet nusprendė skirti kūrybinėms dirbtuvėms, susijusioms su šešėlių teatru. Kad kuo daugiau sužinotume apie jo galimybes, į svečius pasikvietėme vaikų rašytoją, aktorę, režisierę, teatro „Žalia varna“ įkūrėją Aureliją Čeredėjevaitę. Aktorė pravedė įdomią teatro pamoką: išmokė įvairių pasisveikinimo būdų, paaiškino ir pamokė, kaip artistas turi valdyti savo kūną, balsą, išpuodingai pristatė teatro meno istoriją. Mokiniai pasidalijo išpuodingais apie skaitytų autorės pasakų personažus, išmoko pasigaminti teatro lėlytes. Jas gamino iš kartono, spalvoto plastiko, kokteiliams skirtų šiaudelių, kad būtų judresnės, lankstesnės, surišo siūlais. Mokiniai išgirdo profesionalių patarimų ne tik, kaip paruošti lėles, bet ir kaip jas valdyti. Vaikai stebėjosi, kaip neišvaizdi popierinė lėlytė ekrane atgyja, tampa išpuodinga, tikroviška, atspindinti tam tikrą charakterį, kartais net patį autorių.

Daiva KALASAUSKIENĖ,

Alytaus r. Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus vidurinės mokyklos bibliotekininkė

PROJEKTAI

„Magiškas prisilietimas“ sujungė 7 šalis

■ Projekto „Magiškas prisilietimas“ klaipėdiečių grupė

Balandžio 12-ąją Italijos sostinėje Romoje įvyko bendras septynių šalių (Vokietijos, Lietuvos, Turkijos, Italijos, Suomijos, Lenkijos bei Kipro) mokinių spektaklis, kuriame dalyvavo ir Klaipėdos Simono Dachio progimnazijos mokiniai bei mokytojai. Spektaklis buvo filmuojamas ir internetu gyvai transliuojamas įvairiose Europos šalyse.

Spektaklis – baigiamasis dvejų metų projekto „Magiškas prisilietimas“ (Comenius) renginys. Šio teatro projekto pagrindinis tikslas – socialinė paauglių integracija. Susitikimų metu ir pasitelkdamis internetą, kartu dirbdami, kurdami bei inscenizuodami pasaką, mokiniai mokėsi stebuklinės istorijos kūrimo subtilių: adaptuoti tekstą scenai, kurti muziką bei scenografiją, gaminti kaukes, kostiumus ir mokytis vaidinti pagal parašytą scenarijų. Dvejus metus trukęs bendradarbiavimas projekto dalyviams padėjo puoselėti realų supratimą apie skirtingas kultūras (mokiniai vizitų metu apsilankė šeimos).

Pirmojo susitikimo metu – jis vyko Lenkijoje – burtų keliu išsiaiškinta, kurią pasakos dalį rašys kiekviena šalis. Buvo dalijamasi savo šalių pasakų siužetais, aptariami galimi veikėjai, erdvės, situacijos. Darbinio etapo metu kiekvienos šalies mokiniai, atsižvelgdami į tai, kas jau parašyta, kūrė bendros pasakos savąją dalį. Taip žingsnelis po žingsnelio buvo sukurta neregėta ir negirdėta pasaka ir scenarijus.

Antrasis susitikimas vyko Kipre, kur projekto dalyviai jau pabandė vaidinti pagal sukurtą scenarijų. Susitikus Lietuvoje, Klaipėdoje, Simono Dachio progimnazijoje (vadovas – teatro mokytojas Karolis Makauskas), visas dėmesys buvo skiriamas kūrybinėms dirbtuvėms: gamintos kaukės bei kostiumai. Ketvirtojo susitikimo metu Alandų salose (Suomija) buvo tęsiami aktorinio meistriškumo seminarai, grupės įsivertino pažangą. Susitikus Turkijoje buvo kuriama spektaklio scenografija, keičiamasi technologinėmis idėjomis bei patarimais, bandoma „suręsti“ baigiamosios scenos Romoje modelius. Susitikimo Vokietijoje metu visas dėmesys buvo sutelktas į scenos garsus, efektus bei ritminį spektaklio foną, sujungti iš kultūriškai skirtingų šalių kilę įvairūs muzikiniai stiliai. Galutinį rezultatą – jaunųjų kompozitorių sukurta muzikines spektaklio improvizacijas buvo galima išgirsti demonstruojamo spektaklio metu.

Finalinis vaidinimas buvo transliuojamas visose projekte dalyvaujančiose mokyklose. Pažiūrėję spektaklį galėjome palyginti skirtingas šalis, suvaidintoje pasakoje atsispindėjo dalyvių kultūrinė istorija, gyvenimo būdas, svajonės, baimės bei mintys.

Edita MIRAVIČIŪTĖ,

Klaipėdos Simono Dachio progimnazijos lietuvių kalbos mokytoja

MOKYKLOSE

7 prieš 7

Šiaulių Gegužių progimnazijoje surengtos miesto mokyklų septintokų varžytuvės „7 prieš 7“, skirtos Šiaulių miesto 777-ajam gimtadieniui. „Sulaukėme svečių iš Ragainės ir „Juventos“ progimnazijų. Varžytuvėse dalyvavo komandos po septynis narius. Mokiniai turėjo įveikti 7 turus su gan sunkiomis užduotimis apie Šiaulių miestą, Lietuvą; reikėjo atspėti, kas pavaizduota nuotraukose, prisiminti muzikinius kūrinius, suvaidinti lietuvių liaudies patarles, įtvirtinti visa, ko mokėsi 7-oje klasėje per lietuvių, literatūros, geografijos, istorijos ir kitų dalykų pamokas“, – pasakoja mokytoja Vilma Krankalienė.

Privalome pagaliau išlįsti iš šešėlio

Irena PECIUKONIENĖ,

Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos Ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų centro pirmininkė

Pastebėjau, kad viešojoje erdvėje apie „darželinukų“ skaudulius kalbama tik retkarčiais, o pastaruoju metu ir visai nutyliama. Atrodo, kad ikimokyklinis ugdymas rūpi tik šių įstaigų darbuotojams ir tėvams, kurių vaikai lanko darželius. Visiems kitiems, t. y. ministerijai, savivaldybėms, Seimui, netgi Lietuvos piliečiams, esame greičiau problema, kurios visi tik ir stengiasi atsikratyti arba kurią mėgina pastumti į šalį, „užglaistyti“, kol ateis geresni laikai.

Ministerija nuolat teisinasi, kad darželiai priklauso savivaldybėms, Seimas dažniausiai turi svarbesnių reikalų, savivaldybės „verkia“, kad trūksta lėšų, o Lietuvos piliečiai, kaip įprasta lietuviams, net pradeda gėdinti auklėtojas, atseit „ko čia skundžiatės, ir taip gerai gyvenat, nors nieko nedirbat“.

O kaipgi iš tikrųjų mes, auklėtojos ir kiti darželių darbuotojai, gyvenam? Ogi apimti nuolatinio streso, ir taip – nuo pačios ekonominės krizės pradžios. Nuo tada padėtis darželiuose beveik nepasikeitė. Lėšų kaip trūko, taip ir trūksta, reikalavimai nuolat didėja, darbuotojų etatų, kurie buvo sumažinti, niekas negrąžino, viltys dėl ateities stabilumo taip ir liko viltimis, o visi pažadai pagerinti ikimokyklinių įstaigų darbuotojų darbo sąlygas taip ir liko pažadais.

Pažadai, pažadai...

2012 metų pradžioje, po Lietuvos mokytojų suvažiavimo, Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitete įvyko susitikimas su profsąjungų ir valdžios atstovais. Jame mums buvo pažadėta skubos tvarka parengti ilgalaikę paramos programą ikimokyklinio ugdymo plėtrai ir sąlygų gerinimui. Tokioje programoje turėjo būti numatyti laikotarpiai, kada darželio grupėje galėtų atsirasti antras pedagogas, kaip palaipsniui didinti darbo užmokestį šiame segmente, ir kitų aktualių problemų sprendimo būdai.

Tačiau tokios programos, deja, nėra nė kvapo... Dar anksčiau, 2011-aisiais, švietimo ir mokslo ministro sudaryta darbo grupė pateikė siūlymus dėl ikimokyklinių įstaigų darbuotojų darbo sąlygų gerinimo. Vienas iš siūlymų buvo padidinti nekontaktinių valandų skaičių. Vėlgi – siūlymai taip ir liko siūlymais. Buvusi valdžia pažadėjo ikimokyklinio ugdymo krepšelį padidinti dvigubai, tačiau, pasirodo, tai irgi tebuvo pažadas...

Teisingai vienoje radijo stotyje buvo pasakyta: „Ko tiems žmonėms vis trūksta? Valdžia tiek daug žada, o žmonėms vis mažai ir mažai...“

Vaikų grupėse per daug. Na ir kas?

Nors darželių darbuotojų padėtis negerėja, reikalavimai jiems keliama vis aukštesni. Daugėja įvairių „iš viršaus“ nuleidžiamų projektų, programų. Pagal naująjį Švietimo įstatymą, kvalifikacinius reikalavimus ir kitokius teisės aktus reikalaujama, kad auklėtojos turėtų atitinkamą išsilavinimą, teiktų kokybišką ugdymą, užtikrintų vaikų saugumą, tenkintų įvairius individualius vaikų, taip pat ir tėvų bei valdžios poreikius, nuolat tobulintųsi, keltų savo kvalifikaciją ir t. t.

Taip, sutinku, kad turėtų taip būti. Pati

esu mama ir norėčiau, kad mano vaikas visa tai gautų. Bet taip pat esu ir auklėtoja. Ir šioje vietoje matau, kad reikalavimai absolučiai neadekvatūs nei darbo sąlygoms, nei atlyginimui.

Be to, net teisės aktai prieštarauja vieni kitiems. Kaip minėjau, pagal Švietimo įstatymą auklėtoju gali dirbti tik atitinkamą išsilavinimą įgijęs žmogus, o Higienos normose minima, kad su vaikais grupėje dirba du suaugę žmonės – pedagogas ir auklėtojos padėjėja. Visi žino, kad auklėtojos padėjėja yra techninis darbuotojas ir neprivalo turėti specialaus išsilavinimo, nors yra neatsiejama grupės gyvenimo, taip pat ir ugdymo proceso dalis.

Maža to, teisės aktų dažnai yra nepaisoma. Štai Vilniuje ikimokyklinio ugdymo prieinamumo problemą žadama spręsti į grupes priimanč po 2–3 vaikus papildomai. O kad Higienos normose nurodytas konkretus sąrašas figūruojančių vaikų skaičius, kurio negalima viršyti, niekam nėra motais. Beje, Vilniuje ta nuostata jau seniai yra pažeidinėjama – daugumoje darželių vaikų skaičius grupėse pagal sąrašą jau viršijamas dviem ir daugiau vaikų.

Tai tik vienas kitas pavyzdys, jų yra ir daugiau: teisės aktų nepaiso tiek savivaldybės, tiek įstaigų vadovai. Į bet kokią priminimą apie teisės aktų nepaisymą ar pažadų nevykdymą visada gauname identiškus atsakymus: tokia padėtis, tokie aukštesnės institucijos neformalus nurodymai, trūksta lėšų ir pan.

Lėšų nėra tik eiliniams?

Taigi apie lėšas. Kaip žinome, darželiai yra finansuojami iš trijų šaltinių – krepšelio, savivaldybės (aplinkos lėšų) ir ugdymo mokesčio (tėvų įmokų). Paprastai krepšelio lėšų pakanka didžiąjai daliai pedagogų darbo užmokesčio bei kitoms ugdymo reikmėms apmokėti. Likusi dalis turėtų būti padengiama iš savivaldybės lėšų arba tėvų mokamo mokesčio.

Štai čia ir prasideda problemos. Savivaldybės lėšų nuolat skiria nepakankamai, ypač šiais metais, kadangi didėjo minimali mėnesio alga. Darbo užmokesčio fonde lėšų trūksta dviejų–trių mėnesių atlyginimams, neįskaitant apmokėjimo už pavadavimus. Jau nekalbu, kad per mažai lėšų skiriama kvalifikacijai, įvairioms ugdymo ir ūkinėms reikmėms.

Vilniuje šį trūkumą dažniausiai siūloma dengti iš tėvų mokamo ugdymo mokesčio. Kituose miestuose taip pat yra įvestas toks „tėvų mokesčio“, bet jis yra mažesnis, todėl ten šių lėšų nepakanka padengti biudžeto deficitui.

Valdžia nuolat primena, kad ikimokyklinukų padėtis pagerėjo, kai atsirado krepšelis. Pritariu, šiek tiek pagerėjo. Nors dėl krepšelio lėšų paskirstymo metodikos galima daug ginčytis, bet sutinku, kad ikimokyklinukams krepšelis davė daugiau gero nei blogo. Bent jau pedagogams yra kažkiek garantuojamas atlyginimas ir kitos reikmės. Tačiau kiti ikimokyklinių įstaigų darbuotojai iš viso niekam nerūpi: techninio personalo etatai mažinami ir toliau, vėl atsiranda siūlymai eiti nemokamų atostogų arba pedagogams susimąžinti darbo krūvį. Taigi vėl bandoma taupyti paprastų darbuotojų sąskaita. Ir kada baigsis tas privertinis taupymas?

Beje, norėčiau pažymėti, kad pernai Vilniaus savivaldybė ikimokyklinių įstaigų vadovams užmokesčio koeficientus pakėlė iki maksimumo („žirklių“ ribose), o štai į pedagogų reikalavimus pakelti koeficientus nuo-

lat gaunamas atsakymas, kad biudžete trūksta lėšų. Nors vadovų darbo užmokestis didesne dalimi mokamas iš aplinkos lėšų, kurių, kaip jau minėjau, trūksta visais atvejais.

Mes patys atsakingi už savo gerovę

Apie lėšų trūkumą darželiuose galima pasakoti labai ilgai. Bet nerimą kelia ne vien tai. Pastaruoju metu ikimokykliniam ugdymui dėmesio visai nebeskirama. Švietimo ir mokslo ministerija, Seimas, kitos valdžios institucijos diskutuoja apie aukštąjį mokslą, egzaminus, vaikų globos problemas, tačiau apie ikimokyklinį ugdymą nebesigirdi jokių kalbų.

Viešai deklaruojamas socialinis dialogas iš valdžios pusės kažkodėl yra ne aktyvinamas, o greičiau slopinamas. Ir tai yra daroma įvairiais lygmenimis. Kalbant apie ikimokyklinį ugdymą, tai dažniausiai vyksta pačiose įstaigose ir, be abejo, savivaldybėse. Socialinis dialogas tokiais atvejais vyksta tik profsąjungų iniciatyva ir tai tik didžiulių pastangų dėka.

Deja, profsąjungos darželiuose kuriasi vis dar labai vangiai. O taip norėtųsi, kad padėtis pasikeistų iš esmės. Jeigu norime gyventi oriai ir išbristi iš skurdo, privalome pagaliau išlįsti iš šešėlio. Turime suvokti, kad tik nuo mūsų pačių priklauso mūsų gerovė, kad mūsų solidarumas – tai kelias į konstruktyvų dialogą su valdžia, įrankis mūsų problemoms spręsti.

Nuo Visatos – iki genų

• Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijoje biologijos mokytojos Rasos Dabregaitės iniciatyva atvykus mobiliajai demonstracinei laboratorijai vyko „Tyrėjo diena“.

Mobiliame planetariume mokiniai klausėsi paskaitos apie gyvybę Visatoje, naudodamiesi modernia astronomijos įranga galėjo „pasižvalgyti“ po Visatą ir iš arčiau apžiūrėti planetas bei išklausti įdomios VU Teorinės fizikos ir astronomijos instituto Molėtų astronomijos observatorijos paskaitininko Sauliaus Lovčiko paskaitos. „Pro šalį skriejančių dangaus kūnų stebėjimas mokiniams paliko stiprų įspūdį“, – rašo gimnazijos muziejaus vadovė **Roberta Saudargytė**.

Mokiniams taip pat buvo pademonstruota judesių registravimo sistema (būtent ją pasitelkus buvo sukurti tokie filmai, kaip „Įsikūnijimas“, „Fantazijos viršūnė: sudvasintieji“ bei daugelis animacinių filmų), pristatyta greitaveikė kamera, sudariusi galimybę sulėtintai stebėti baliono sprogimą, žiebtuvėlio įžiebimą. Dar gimnazistai buvo supažindinti su naujų vaistų kūrimo iššūkiais, naujausiais genetinių tyrimų metodais, smegenų veiklos principais, minčių žemėlapių praktika ir t. t.

Mobiliosios demonstracinės laboratorijos vizitai į mokyklas – viena iš projekto „Mokinių jaunųjų tyrėjų atskleidimo ir ugdymo sistemos sukūrimas – II etapas“ veiklų. „Tyrėjo dienoje“ dalyvavo ne tik 500 J.Janonio gimnazijos, bet ir 30 „Juventos“ progimnazijos mokinių.

Robertos Saudargytės nuotr.

■ Naujausius genetinių tyrimų metodus ir vėžio vystymosi mechanizmą gimnazistams pristatė „Tyrėjų dienos“ lektorės Kristina Daniūnaitė ir Roberta Misgirdaitė. Šalia jų nuotraukoje – renginio iniciatorė mokytoja Rasa Dabregaitė.

• Apie „Tyrėjų dieną“ Vilniaus Jeruzalės vidurinėje mokykloje „Dialogui“ parašė biologijos mokytoja **Daiva Paškevičienė**. Ši mokykla į svečius pasikvietė Jaunojo tyrėjo komandą iš Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro ir mokslininkų iš įvairių mokslo įstaigų. Mokiniams buvo suteikta galimybė išklausti 4 paskaitas skirtingomis temomis. Kiekvieną paskaitą skaitė patyrę savo srities mokslininkai. Mindaugas Masaitis papasakojo moksleiviams apie nežemiškų civilizacijų paieškas, dr. Algimantas Paškevičius supažindino su nematomu, bet labai pavojingu mikroorganizmų pasauliu, dr. Jūratė Kasnauskienė – su žmogaus genomu ir t. t.

Svajonių verslas gimtinėje

Kelmės rajono mokyklų 9–10 kl. mokiniai, besimokantys ekonomikos, dalyvavo olimpiadoje. Joje turėjo atlikti keletą užduočių: pristatyti „Svajonių verslą gimtinėje“, pagal taisykles aiškinti ekonomines sąvokas žaisdami „EkoAlias“, sukurti reklaminį plakatą Kelmės rajone veikiančiai įmonei. „Jaunieji ekonomistai – kūrybingi, – rašo „Dialogui“ Kelmės rajono matematikos ir ekonomikos mokytojų metodinio būrelio pirmininkė **Laima Švilpienė**. – Jie svajoja įkurti stovyklą emigrantų vaikams, pramogų kompleksą, kaimo turizmo sodybą, kavinę, sporto klubą.“ Geriausiai olimpiadoje sekėsi Tytuvėnų, Kelmės Jono Graičiūno gimnazijų ir Kelmės „Aukuro“ vidurinės mokyklos jauniems ekonomistams.

Krakių gimnazistai domisi ES reikalais

Europos Komisijos programa „Grįžtame į mokyklą“ neaplenkė ir Krakių. Lietuvos nuolatinėje atstovybėje ES veterinarijos ir fitosanitarijos atašė dirbantis prieš 16 metų Krakėse mokyklą baigęs Žilvinas Ilevičius atvyko į ją papasakoti apie savo darbą bei artėjančią Lietuvos pirmininkavimą ES Taryboje. Apie tai „Dialogui“ praneša Kėdainių r. Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazijos direktorius **Alanas Magyla**. Mokyklos vadovas taip pat pasidžiaugė, kad net 10 Krakių gimnazistų pareiškė norą dalyvauti šiemet gegužės 9 d. vyksiančiame „Europos egzamine“ – žinių apie ES patikrinimo teste.

■ Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazijos direktorius A. Magyla, veterinarijos atašė prie ES Ž. Ilevičius ir gimnazistai

Draugauja dvi gimnazijos

Jolantos Liubeckaitės nuotr.

■ Nuotraukoje iš kairės – Vilniaus Užupio gimnazijos direktorės pavaduotoja V. Mackonienė ir abiejų gimnazijų direktorės – R. Guobienė ir V. Navickienė.

Jau ne vienus metus graži draugystė sieja Molėtų ir Vilniaus Užupio gimnazijas. Mokiniai dalyvauja savaitę trunkančiose mainų programose: mokosi draugų gimnazijoje, gyvena šeimose, susipažįsta su Molėtų ir sostinės lankytinomis vietomis, – praneša molėtiškė **Jolanta Liubeckaitė**. Informacijos autorė pasakoja, jog šiemet Molėtų gimnazijoje apsilankiusi grupė užupiečių suvaidino spektaklį „Prisiminimų tramvajus“ (scenarijaus autorė – lietuvių kalbos mokytoja L. Namajuškienė), kuris pasakoja Užupio mokyklos istoriją ir yra skirtas šios ugdymo įstaigos jubiliejui. Jaunieji aktoriai kvietė pakeičiauti laiko tramvajumi (kažkada nuo stoties iki Užupio važiuo bėgiais traukiamas tramvajus – konkė) iš dabarties į praeitį ir pavartyti mokyklos istorijos puslapius. Spektaklyje kalbama apie mokyklos Užupyje įkūrimą, žymiausius pedagogus, gyvenimą sovietmečiu, saugumo tardymus, jaunų žmonių meilę. Po spektaklio jaunieji gidai su istorijos mokytoja V. Petrauskiene svečiams surengė ekskursiją po gimnaziją ir Molėtus.

Diskutavo apie vertybių kaitą

Vilniaus „Laisvės“ gimnazijos lietuvių kalbos mokytojas **Marius Janulevičius** „Dialogui“ parašė apie minėtoje ugdymo įstaigoje organizuotą tarpmokyklinį 8–12 klasių moksleivių renginį „Augink tą medį, po kuriuo susėdę žmonės meiliai šneka“. Renginiu siekta „paskatinti mokinius netradiciniais metodais apmąstyti vertybių kaitą sparčiai besikeičiančiame šiuolaikiniame pasaulyje, skatinti domėtis literatūra ir gebėti ją interpretuoti, ugdyti kūrybiškumą ir saviraišką, sudaryti sąlygas keistis vertybine patirtimi“. Savitas šiuolaikinių vertybių sampratas renginio metu pateikė Vilniaus Vytauto Didžiojo ir Žirmūnų gimnazijų, Juzefo Ignaciaus Kraševskio vidurinės ir Barbaros Radvilaitės pagrindinės mokyklų mokiniai ir mokytojai, Vilniaus kolegijos Pedagogikos fakulteto studentai. „Laisvės“ gimnazijos mokiniai svečiams pristatė savo kūrybos almanachą, apibendrinamąjį žodį tarė vienuolis pranciškonas Juozapas Marija.

„Sidabrinųjų česnakų“ nominacijos

Jonavos r. Bukonių pagrindinėje mokykloje įvyko tradicinė šventė „Sidabriniai česnakai 2013“. Šventės metu priminta, jog 2013-ieji – Sveikatingumo metai, pateikta informacijos apie sveikatą stiprinančius veiksnius: muziką, judėjimą, sveiką mitybą, asmens higieną. 1–10 klasių mokiniai savo parengtais muzikiniais numeriais skatino visus mankštintis, sportuoti, sveikai maitintis. Teikiamos nominacijos taip pat buvo susijusios su sveikatinimu: „Geranoriška pagalba. Pavaduojantis treneris“ – sportininkų rėmėjui, ūkininkui V. Tuzovui, „Sportiškiausias mokytojas“ – kūno kultūros mokytojui D. Bisigirskui, „Daktarė Aiskauda. Nuolatinė medicinos pagalba“ – Bukonių PSPC slaugytojai D. Kajėnienei, „Kultūros nešėjos“ – Bukonių kultūros centro darbuotojoms ir kt.

Apie tai „Dialogui“ parašė Bukonių pagrindinės mokyklos direktorės pavaduotoja ugdymui **Dalia Autukienė**.

Surengė kultūros egzaminą

Minėdama Pasaulio kultūros dieną Šiaulių „Romuvos“ gimnazijos bendruomenė pirmą kartą organizavo kultūros egzaminą. Kultūrinės žinias bei patirtį patitikrinti panoro 23 gimnazistai. Mokiniams pateikti 24 klausimai apie teatrą, literatūrą, lankytinus miesto objektus, žinomus žmones, meno kolektyvus, kultūrinius renginius bei tradicijas, net apie mokytojų pomėgius. Kultūros egzamino testus tikrino trečiokės gimnazistės U. Daužvardytė ir L. Songailaitė. Geriausiai laikyti egzaminą sekėsi A. Žainytei. Jai ir įteiktas pagrindinis prizas – du kvietimai į kultūrinį miesto renginį, – praneša mokytoja **Gitana Trinkaitė**.

S. Trimakaitės muzikos pamoka-koncertas

Panevėžio „Verdenės“ pagrindinėje mokykloje viešėjo tarptautinių konkursų laureatė Sigutė Trimakaitė (sopranas). Atlikėja pradinių ir aukštesniųjų klasių mokiniams vedė netradicinę muzikos pamoką. Mokinių ir mokytojų simpatijas atlikėja pelnė tiek savo pademonstruotomis žiniomis, patarimais, muzikiniais gebėjimais, tiek ir savo išskirtine asmenybe. S. Trimakaitė atskleidė nemažą paslapčių, kaip ir kodėl atlikėjas turi atitinkamai elgtis scenoje, kaip ir kodėl turi reaguoti į žiūrovus, mokė užmegzti kontaktą su publika, panaudojo įvairių scenos atributų, atskleidė jų prasmę, paskirtį. Solistė ne tik dainavo, bet ir skambino pianinu. Netradicinės edukacinės pamokos metu solistė aiškino vaikams apie muzikos instrumentus, mokė pažinti operą, priartino ją iki mokinių amžiaus ir suvokimo. S. Trimakaitė ne tik kalbėjo, dainavo ar grojo, atlikėja taip pat vaidzdžiai dirbo veido mimikomis, kūno plastika, kalbėjo visu kūnu – mokė taisyklingo kvėpavimo, atliko specialius pratimus. Apie tai „Dialogui“ parašė lietuvių kalbos mokytojos **R. Narkutė** ir **M. Petronytė-Kairienė**.

Negi yra mokytojų, kuriems sunku mokykloje?

A. Tapino laidoje „Tautos aikštė“ (LRT, 04 11) kelis sakinius pasakiusi „Dialogo“ vyriausioji redaktorė E. Tervidytė smarkiai suaktyvino G. Čiužaitės straipsnio „Ar mokyklos turi užsirakinti nuo žurnalistų?“ („D.“, Nr. 15) komentarų srautą (www.dialogas.com). Komentatoriai ėmė gyvai dalintis savo nuomonėmis apie minėtos laidos diskusiją tema „Ar mokykla saugi vieta?“

Komentarai darsyk patvirtino seną kaip pasaulis tiesą, jog tuos pačius dalykus skirtingi žmonės mato, girdi ir suvokia labai skirtingai, o galimybė išsakyti anonimiškai stipriai atpalaiduoja žmonių nuoširdumo versmes.

Dėkojame radusiesiems laiko ir noro išreikšti savo požiūrį. Ir pateikiame keletą komentarų ar jų fragmentų: ne tuos, kurie apie Tervidytę, – tuos, kurie apie mokyklą.

Mm: „Tūkstančiai žmonių dirba mokyklose, kuria sau ir mokiniams saugumą ir neklykia...“

Mokytoja: „Sistema iš tiesų supuvusi. Tai mato ir aklas. Koks gali būti saugumas, kai ŠMM kaitalioja įstatymus, kai nesilaiko net šalies Konstitucijos, kai moksleiviai anei jų mokytojai nežino, koks jau už mėnesio bus egzaminas – išbandymas, lemsiantis vaikų ateitį. Mokyklų direktoriai kursto mokyklose neapykantą, *mobingas* – mokytojų patiriama kasdienybė. Proteguojami savi, nors ir *durni*, o kitiems – jei kas, tuoj siūlo eiti lauk.

Vienodai mums piešia tas mokinių saugumas, kai mes patys kasdien patiriame patyčias tiek iš ministerijos, tiek iš mokyklos vadovybės. Va, palaukit – pradės skirstyti krūvius kitiems metams, tada pamatysite mūsų mokyklas ir vadinamus kolektyvus visu gražumu.

Mums, mokytojams, nesumoka už šimtus tiesioginių darbų, pamokai pasirošti gauname vos 10 apmokamų minučių. Nors UPC tuoj susprogs nuo veltėdžių etatų, jie nieko neduoda mokyklai. Projektai, projektėliai ir euro pinigai – vieninteliai dalykai, kurie juos dar pažadina.

Ar mes vergai, kad dirbtume už dyką? Visos tos vadinamos prevencijos skirtos tik pliusiukui padėti – atseit atlikta, naudos jokios. Mokyklos – dideli fabrikai, kur niekas vienas kito nepažįsta...

Neleis vadovai į mokyklas žurnalistų. Net mokytojai baudžiami, jei rašo ar net kalba žurnalistams. Mokyklos kuria tik įvaizdžius, <...> tikrovė – tylą ir kaukių šou tėveliams, pavadinimu „Mes labai šaunūs ir patys geriausi, neškit mums tuos mokinio krepšelius – ir kvit“.

Niekas: „Aš žinau mokyklą, kurios sustvarkė, turi vaikų, dirba tvarkingai. Tai ir jose viskas blogėja?“

Motina: „Mokyklose toks bardakas, kad jokios reformos ne-

užtat geras. Bacys mėgino daryti tvarką, bet jį suėdė. Kiti tupi kaip pilypai po skėčiu ir bijo mokytojus pajudinti, nes tie turi profsąjungas.“

Margarita: „Apie laidą „Tautos aikštė“ norėjau rašyti į „Dialogą“ (kartais parašau), bet pergalvoju viską ir nusileidžia rankos. Puikiai kalbėjo ir mokytojai, ir administratoriai. Bet ar matėte tarp jų bent vieną iš mažo miestelio ar kaimo, iš neišgrynintų gimnazijų ar pan. Skirtumą (jei jie, pakviesti į laidą, išdrįstų sakyti tiesą) pajustumėte iš karto. Viena, kai ateina motyvuoti vaikai iš motyvuotų, socialiai aktyvių šeimų, kita – kai ateina pavalgyti, pasėdėti per pertraukas prie kompiuterio, pabendrauti, kad visai neapsamantų tarp apkerpėjusių (tegul ir neprasigėrusių) tėvų, bet jau turintys nuostatų, kad neverta – gali baigti ką nori, darbas šviečia nedidelei saujelei.

20–30 mokinių klasėje. Dar suprasčiau, jei tai būtų Austrija. Bet keliasdešimt metų kelias pamokas per dieną (100–150 mokinių) laviruoti ir laviruoti... Kas lieka iš tokio mokytojo, tegul ir labai mėgstančio savo darbą? Gal tik skuduras kojoms valytis? Ką ir sėkmingai daro su kai kuriais (ypač vyresniais, per anksti pasensiais, neišlaikiusiais lavravimo) pedagogais. Juk ne šiaip sau ne viena šalis savo mokytojus į pensiją leidžia anksčiau (ir ne į išankstinę, o normalią)... Tiek nelavruoja nė vienos profesijos žmonės (tarp vaikų, tėvų, kolegų ir t. t.).

Stebino ponas Tapinas. „Didžioji dalis tėvų nepasitiki mokytojais.“ Iš kur šie duomenys, kas darė tyrimą? Mano nuomone, per daug pasitiki, nes viską meta mokyklai – motyvavimą, auklėjimą, saugaus sekso mokymą (kuo toliau, tuo daugiau nėsčiųjų penkiolikmečių ar šešiolikmečių) ir t. t. Nekalbu apie mokyklas, kur yra rinktiniai mokiniai (ne-

tinkančius „komandiruoja“ į kitas mokyklas, kurios dėl krepšelio surenka viską).“

O ekspert: „O, jei išsiųsčiau straipsnį apie savo direktorę – pravirtų stalas, prie kurio sėdžiu. Bet dirba anoji. Ir ką tu jai padarysi: švietimo skyriuje užtarimas bet kuriuo lygmeniu, o jei pasakysi ką nors „ne pagal ją“ – viešai siūlo ieškotis darbo kitur. Į ministeriją kreiptis? Chi chi... Tai bent saugumas!“

„Bejausmis“: „Negaliu patikėti, kad yra mokytojų, kuriems sunku mokykloje. O man nesunku. Skubu paaiškinti: nelendu, nesikišu niekur, kur nereikia, dirbu savo darbą savame kabinete su sau gerai pažįstamais vaikais. Nepuolu aklai vykdyti valdžios nurodymų, mane turi įtikinti, kad būsimas darbas reikalingas VISIEMS MOKYTOJAMS (taip pat ir man). Sykį šefė labai pakėlė balsą, nes reikėjo paaiškinti, kodėl reikia „pravaryti“ vieną anketinę apklausą. Išsitraukiau mob. telefoną, įjungiau garso įrašymo funkciją ir pasakiau: taip bus ramiau kalbėtis. Nedalyvauju jokių „frakcijų“ veikloje, užėjusius pavaišinu gardžia kava (naudojasi kipšai, bet negi gaila). Turiu patirties, kurios negailiu niekam perduoti. Iki pensijos liko 2,03 metų. Gyvenimas gražus, jei smarkiai nevarys lauk – dar padirbėsiu metus kitus, nes labai liūdna be vaikų.“

Mums (pokalbiuose su kolegomis) dabartinis laikotarpis labai primena tuos nesenus laikus, kai nebesimokė laisvos Lietuvos jaunimas dėl to, kad Gariūnuose ar kitose turgavietėse galima buvo ir be mokslo užsidirbti nemenkus pinigus, juoktis iš tų pačių vargšančių mokytojų, kultūros darbuotojų, kai buvo kuriami anekdotai apie valytojus su universiteto diplomais...

Dar viena, berods, ponis sakė, kad mokytojai turi sugebėti laviruoti tarp

pa-dės. Mokytojai iš vaikų tyčiojasi, kavutę gurkšnoja ir protinguolius vaidina. Vaikas paprašo paaiškinti, sako, tau galiu pasiūlyti gerą repetitorių. Tik gerokai brangus, bet

Vienodai mums piešia tas mokinių saugumas, kai mes patys kasdien patiriame patyčias tiek iš ministerijos, tiek iš mokyklos vadovybės.

Tarptautinėje verslo mugėje Rygoje

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos mokinių mokomoji bendrovė (MMB) „Rimarkis“ dalyvavo Latvijoje vykusioje (04 9–11) tarptautinėje mokinių mokomųjų bendrovių mugėje (organizavo „Latvijos Junior Achievement“). Savo prekes ir paslaugas stilingo dizaino prekybos centro „Riga Plaza“ fojė pristatė net 77 geriausios mokinių mokomosios bendrovės iš 10 šalių. J.Janonio gimnazijos jaunieji verslininkai savo šalyje buvo įvertinti už gerą verslo idėją, produktyvų darbą, vadybos strategiją bei veiklos pristatymą. Tarptautinėje mugėje gimnazijos MMB atstovai – įmonės prezidentas M.Rasiulis ir finansų viceprezidentė **Dovilė Purickaitė** (šios informacijos „Dialogui“ autorė) kartu su ekonomikos mokytoja A.Šmitiene pristatė ne tik sąsiuvinius, kurių viršelius puošia unikalūs moksleivių ir studentų darbai, bet ir reklaminį filmuką bei stendą apie visą veiklos procesą, šalį, miestą ir mokyklą.

Aurelijos Šmitienės nuotr.

■ Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos mokinių mokomosios bendrovės (MMB) „Rimarkis“ atstovai – finansų viceprezidentė **Dovilė Purickaitė** ir prezidentas **Matas Rasiulis** prie savo stendo tarptautinėje MMB verslo mugėje Rygoje

Molėtiškių tikslųjų mokslų savaitė

Molėtų gimnazijoje įvyko tikslųjų mokslų savaitė. Pirmąją dieną buvo paskelbtas matematikos ir IT kabinetų durų papuošimo, matematinio piešinio konkursas. Aktyviai mokiniai dalyvavo fotografijos konkurse „Matematinės figūros aplink mus“. Po pamokų ant matematikos, informatikos kabinetų durų buvo pakabinti mokinių kūrybiniai darbai, žymių matematikų posakiai ir mintys apie matematikos mokslą. Antrąją ir trečiąją dieną vyko matematinio teksto rašymo varžybos, naudojant kompiuterinę tekstų rengimo programą. Savaitės metu IT mokytojos supažindino mokinius su naujausiomis kompiuterinėmis programomis, o matematikos mokytojos ir mokiniai naudojo kompiuterines programas sprendami matematikos uždavinius. Paskutinė savaitės diena buvo skirta matematikai: klasių komandos išbandė savo jėgas sprendamos uždavinius. Vyko moksleivių parengta matematinė viktorina „Protų mūšis“, – dalijasi Molėtų gimnazijos tikslųjų mokslų metodinės grupės pirmininkė **Elvyra Dirmaitė**.

Jauniausioji Gargždų mokykla švenčia

Jau ketvirtus metus Klaipėdos r. Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos bendruomenė puoselėja naują gražią tradiciją – balandžio mėnesį švenčia savo vardadienį. Mokyklai pavadinimas suteiktas 1993-iaisiais. Šiomet jauniausioji mokykla Gargžduose jau skaičiuoja 25-us veiklos metus. Jubiliejinio gimtadienio proga gimnazijos bendruomenė nutarė organizuoti daugiau negu įprasta renginių. „Vaivorykštės“ muziejaus vadovės mokytojos V.Majauskienės iniciatyva išleistas ir šventės dalyviams padovanotas informacinis leidinys „Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos istorijos puslapiai“. Šventiniame gimnazijos laikraščio „Pasulė“ numeryje, be nuoširdžių sveikinimų, pateiktos 25-ios įsimintinos gimnazijos veiklos datos. „Ypač smagus bei ekspresyvus renginys vyko balandžio 11-ąją. Pagrindiniu scenos akcentu tapo 7 vaivorykštės spalvomis dažytos statinės – jas mušdami dramos būrelį lankantys gimnazistai triukšmingai skelbė šventės pradžią...“ – pasakoja gimnazijos mokytoja **Zofija Vaitkuvienė**.

Darželinukai susirūpino dėl Žemės

„Gyventojų Žemėje nuolat daugėja. Pasak mokslininkų, kai pasieksime 9 milijardų ribą, Žemė mūsų nebešmaitins. Todėl reikia išmokyti labai racionaliai naudoti išteklius. Suaugusiųjų nebešmokysime, bet turime ugdyti jaunąją kartą“, – rašo „Dialogui“ Klaipėdos lopšelio-darželio „Eglutė“ auklėtoja **Lina Mačernienė**, drauge su kolegomis organizavusi dviejų savačių kūrybinį projektą „Ir Žemė turi savo dieną“. Visose įstaigos grupėse vyko pokalbiai, buvo rodoma vaizdinė medžiaga apie žemės grožį ir jos žaizdas: užterštus vandenį, sudegintus miškus, teršiamą orą. Įstaigos pedagogai skiepijo vaikams meilę, pagarbą gamtai ir gyvūnijai. Organizuota fotografijos paroda „Žemės spalvos“. Pedagogai, tėveliai, vaikai iš antrinių žaliavų gamino darbelius parodai „Aš ir Žemė“, dalyvavo įvairiuose įstaigoje organizuojamuose renginiuose. Visą projektą vainikavo darželio šventė „Apjuoskime žemę savo rankytėmis“. Pasak informacijos autorės, vaikai suprato, kad be gryno oro, švarių vandenų, žaliuojančių miškų žmogui gyventi būtų sunku.

Kankorėžiai su margarinu

„Nesitikėjome, kad iki balandžio vidurio kas rytą nešime lauknešėlius sparnuočiams. Prie mokyklos įrengėme daug lesyklėlių – ten įdėdavome kruopų, baltos duonos trupinių su aliejumi, grūdų, nesūdytų lašinių. Mūsų būrelio vadovė išmokė, kaip pagaminti skanėstų zylėms, žvirbliams, sniegenoms, kuosoms ir varnoms, o tie skanėstai – tai kankorėžiai su margarinu ir kruopomis“, – rašo „Dialogui“ mokytojos **Marijos Ožeraitienės** vadovaujami Vilniaus Gerosios Vilties vidurinės mokyklos Jaunųjų ekologų būrelio nariai. Jie rūpinasi ne tik sparnuočiais. „Išmokome sudaryti medžių pasus, dalyvaujame akcijoje „Mes rūšiuojame“. Visus mokslo metus rūšiuojame elektroninės įrangos atliekas, plastiką, stiklą, metalą, popierius... Mielai dalyvaujame pradinį klasių „Pasaulio pažinimo“ pamokose ir mokome pradinukus rūšiuoti atliekas, rodome jiems šia tema filmukus, sugalvojame jiems įdomių žaidimų“, – dalijasi jaunieji ekologai.

Baisogalos pradinukai lyderiauja

Sportiškiausios Lietuvos mokyklos 2011–2012 m. m. titulą turintys Radviliškio r. Baisogalos mokyklos-darželio pradinukai toliau skina pergales, – praneša įstaigos direktorės pavaduotoja ugdymui **Grażina Areliūnienė**. Lietuvos mokinių olimpinio festivalio „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ tarpzoninėse varžybose jau iškovota garbinga pergalė. Jaunieji sportininkai atsakingai ruošiasi respublikinėms finalinėms varžyboms. Šiomet trečiokai ir ketvirtokai sėkmingai išbandė jėgas ir olimpinio festivalio šaškių varžybose. Visai neseniai sporto klubo „Rytų kovotojas“ mažieji sportininkai su svariais apdovanojimais grįžo iš Europos karatė čempionato „Shotokan“: pelnyta pirmą ir dvi trečiosios vietos. Jau tapo tradicija pirmadienines pradinukų sueigos, kurių metu pasveikinami sportininkai, pasidžiaugiama jų pergalėmis. Pasak informacijos autorės, mokyklos-darželio bendruomenė džiaugiasi ir didžiuojasi jauniaisiais sportininkais ir jų trenerėmis mokytojomis Daiva Volskyte ir Zita Bliznikiene.

Džiaugėsi tarmėmis

Marijampolės Jono Totoraičio pagrindinėje mokykloje surengta edukacinė popietė „Neakivaizdinė kelionė po Lietuvos regionus“. Ji buvo skirta Marijampolės savivaldybės istorijos ir muzikos mokytojams. „Renginio autorės, muzikos mokytoja A.Pečkienė ir istorijos mokytoja A.Vinciūnienė, kartu su savo mokiniais atskleidė tarmių ir patarmių paslapties šydą, supažindino su skirtingų regionų gyventojų kalbėjimo ypatumais, apdais, gaminamais valgiais ir tradicijomis“, – rašo „Dialogui“ mokyklos direktoriaus pavaduotojas ugdymui **Egidijus Tulickas** ir jaunieji mokyklos žurnalistai.

■ Edukacinė popietė „Neakivaizdinė kelionė po Lietuvos regionus“ Marijampolės Jono Totoraičio mokykloje

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė **Laurena Remenčiūtė**: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Įmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone.
Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako.
Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami.
Kopijuoti ar platinti savitiraštąje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS FONDAS Media Support Foundation

Išleista ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. l. Tir. 2021 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos ryto“ spaustuve,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392-1916

KONKURSAI

Rungėsi jaunieji uostamiesčio skaitovai

■ Aštuoniolikos Klaipėdos bendrojo ugdymo mokyklų ir penkių mokyklų-darželių pradinukai balandžio 18 d. dalyvavo skaitovų konkurse-šventėje „Branginkime kalbą, motinų į lūpas mums įdėtą“. Tarmių metų proga, be kitų vertinimo kriterijų, ypač buvo atkreiptas dėmesys į vaiko gebėjimą kalbėti tarmiškai, – praneša Vitės pagrindinės mokyklos (ji organizavo konkursą) direktoriaus pavaduotoja ugdymui Renata Venckienė.

SVETUR

DIDŽIOJI BRITANIJA: sūpynės iš mokyklų žaidimo aikštelės gali išnykti

Sūpynės bei panašūs įrengimai yra masiškai šalinami iš Didžiosios Britanijos mokyklų žaidimo aikštelių. Mat masiškai daugėja atvejų, kai vaikams juose patyrus nedideles traumas reikalaujama piniginių kompensacijų. Piniginiai ieškiniai tapo tokie įprasti, kad švietimo įstaigų vadovams pateikiami netgi tais atvejais, kai mokiniai susižeidžia sulaužę mokyklų vidaus taisykles – laipiodami sienomis ar karstydamiesi medžiais.

Teigiama, kad šią kompensacijų „kultūrą“ išplėtojo godūs teisininkai, siūlydami tėvams patrauklius finansinius sandorius, kuriuose nėra rizikos. Pavyzdžiui, advokatai įsipareigoja neimti atlygio, jei kompensacijos ieškinys bus teismo nepatenkintas.

Kai kurios teisines paslaugas teikiančios įmonės netgi yra įsteigusios 24 val. veikiančias karštąsias telefono linijas, kuriomis bet kada gali kreiptis traumas žaidimų aikštelėse patyrusių vaikų tėvai.

Mokykloms taip pat dažniausiai patariama susitarti be teismo, išmokant nukentėjusiųjų šeimoms iki 12 tūkst. svarų kompensacijas. Skaičiuojama, kad tokia taktika ugdymo įstaigoms apsimoka labiau nei išlaidauti advokatų paslaugoms.

Nors bendros statistikos, kiek kompensacijos už vaikų susižalojimus žaidimų aikštelėse atsieina valstybei, nėra, yra žinomi kai kurių atskirų grafysčių skaičiai. Pavyzdžiui, Lankašyro mokyklose susižeidusių mokinių kompensacijoms išmokėti per pastaruosius penkerius metus skirta daugiau nei 800 tūkst. svarų.

NYDERLANDAI: dėl anonimo grasinimo uždaryta 20 mokyklų

Leidenso mieste pirmadienį (04 22) buvo nurodyta uždaryti daugiau nei 20 mokyklų dėl policijos susirūpinimo grasinimu įvykdyti masinį šaudymą. Anonimo grasinime, paskelbtame internete, išdėstytas planas nušauti mokytoją ir kuo daugiau mokinių.

Policija nurodė visoms vidurinėms ir profesinio lavinimo mokykloms užsidaryti visai dienai. Mieste yra apie 22 tokios mokyklos.

„Tai gali būti tiesiog niekam tikęs pokštas, tačiau mes nenorėjome rizikuoti“, – teigia Leidenso meras H.Lenferinkas.

Leidenas yra už 20 km į šiaurės rytus nuo Hagos. Mieste yra seniausias šalies universitetas.

PRANCŪZIJA: eiti į mokyklą užtenka ir 4 dienų

Prancūzijos švietimo ministro Vincento Peillonso inicijuotas planas pailginti keturių dienų mokslo savaitę paramos visoje šalyje nesulaukė. Švietimo ministras siekė, kad bent pusė šalies mokyklų pereitų prie keturių su puse dienos mokslo savaitės.

Tačiau didžiausios šalyje mokytojų profesinės sąjungos surengta apklausa parodė, kad taip kitais mokslo metais pasielgs tik mažiau nei ketvirtadalis (22 proc.) mokyklų. Kitos mokyklos dar mažiausiai metus mokys pagal senąją tvarką.

Dabar Prancūzijos mokyklose laisvi yra trečiadieniai ir savaitgaliai. Pareigūnai sako, kad vaikai turi mažiau dienų, kai vyksta pamokos, palyginti su moksleiviais Europoje ar Amerikoje, – 144 dienas per metus, o ne 187. Tačiau prancūzų vaikai tomis dienomis, kai vyksta pamokos, mokosi ilgiau – nuo 8.30 iki 16.30 val.

„Dialogo“ inf.

KONFERENCIJOS

Žalčio simbolis lietuvių kultūroje

Kauno r. Karmėlavos Balio Buračo gimnazijoje įvyko nacionalinė mokinių ir mokytojų konferencija „Žalčio simbolis lietuvių kultūroje“. Šio mokytojos V.Jokubavičienės organizuoto renginio tikslas buvo suburti mokinius ir pedagogus dikusijai apie tautiškumo išsaugojimo svarbą globalizacijos sąlygomis. Konferencijoje kalbėta apie žalčio simbolį vaizduojamame mene, literatūroje, kine. Be šeiminių, renginyje dalyvavo Marijampolės sav. Padovinio, Marijampolės „Šaltinio“ pagrindinių mokyklų, Kauno Žaliakalnio progimnazijos, Jonavos Senamiesčio ir Kauno Aleksandro Puškino gimnazijų atstovai. Pranešimą „Žalčio vaizdavimas lietuvių liaudies mitologinėse sakmėse ir pasakojimuose“ skaitė VU KHF doktorantė R.Blėkienė. Babtų mokyklos-darželio mokytojos su pirmokais pristatė pranešimą „Žalčio motyvas Biblijoje“. Apie žalčio motyvą bei simbolį dailėje, kine, bibliniuose pasakojimuose kalbėjo Karmėlavos B.Buračo gimnazijos moksleiviai. „Baltų mitologijoje žaltys minimas kaip materialinės gėrybės nešanti būtybė. Tačiau jis – ir nevaldomas gamtos stichijos, dinamiškos jėgos, kurią reikia tramdyti, simbolis. Nusistovėjusios tvarkos ardymas drauge reiškia ir apsilvymą prieš naują gamtos ciklą“, – rašo lietuvių kalbos mokytoja Jolita Kukanskienė.

Šiaulių krašto šviesuoliai

Šiaulių Stasio Šalkauskio gimnazija jau antrą pavasarį organizuoja konferenciją, skirtą Stasiui Šalkauskiui. Šiemet renginys vadinosi „Šiaulių krašto šviesuoliai“. Į kvietimą dalyvauti atsiliepė keletas miesto gimnazijų. Renginys, pasak S.Šalkauskio gimnazijos Ugdymo skyriaus vedėjos Romos Butkienės, pavyko puikiai. Konferencijos dalyvius pasveikino gimnazijos dainos teatras, pristatęs kompoziciją „Aitvarui broliui“, skirtą partizanų atminimui. Prie šio mini spektaklio puikiai derėjo ŠU humanitarinių mokslų daktaro N.Brazausko pranešimas „Pasakojimai apie Lietuvos partizanų vadus kaip kultūrinė atmintis“, sukūręs kitiems konferencijos pranešimams kultūrinį istorinį kontekstą ir padėjęs suprasti, kokiomis kryptimis galima būtų toliau tobulinti mokinių pranešimus. Toliau į konferencijos darbą įsijungė mokiniai.

Jie pristatė iškilių asmenybių (S.Venclauskienė, G.Venclauskaitė, P.Višinskis, J.Šliūpas, Zubovai, J.Krivickas, Z.Gėlė, Šatrijos Ragana) veiklą, pasaulėžiūrą, nuveiktus darbus, ryšius su gimnazija, kurioje mokėsi. Didelį susidomėjimą, pasak informacijos autorės, sukėlė pasakojimai apie asmenybes, gyvenančias bei dirbančias šalia ir šiandien. Keletas pranešimų buvo parengta interviu su šiais žmonėmis pagrindu, todėl atskleidė ne tiek jų gyvenimo faktus, kiek pasaulėžiūrą, vertybes.

Kaip gimsta knygelė

Skuodo vaikų lopšelio-darželio auklėtoja Daiva Šukienė parašė „Dialogui“ apie Skuodo vaikų lopšelyje-darželyje įvykusį renginį, skirtą Tarptautinei vaikų knygos dienai paminėti. Renginio metu vaikams, tėveliams ir pedagogams buvo pristatyta auklėtojos Aurelijos Vaškienės kūrinių vaikams knyga „Vaikučiams pabiručiams“. Autorė pasakojo vaikams, kaip gimsta jos kūrinių, kaip „apsigyvena“ knygutėse. Knygą iliustravusi darželio dailės mokytoja Lina Valužytė prisiminė, kaip kūrė piešinėlius ir t. t. Tądien visi darželio vaikai, tėveliai ir auklėtojos turėjo progos pasiklausyti pačių vaikų pristatytų pasakojamųjų kūrinių, eilėraščių. Šis renginys, pasak informacijos autorės, paskatino darželio auklėtojas prisidėti prie iniciatyvos „Visa Lietuva skaito vaikams“.

Talentų šventė – 2013

Pavasaris nepagailėjo geros nuotaikos į „Talentų šventę – 2013“ Tauragės „Aušros“ pagrindinėje mokykloje susirinkusiems pradinių klasių mokiniams, mokytojams, tėveliams, močiutėms, svečiams. Ši šventė organizuojama kas antri metai, kad vaikučiai spėtų paaugti, subrandinti savo talentą. Daug triūso įdėjo rengdamos talentų šventę pradinių klasių mokytojos N.Piliukaitienė, N.Genienė ir R.Raudonienė. Šia švente norėta parodyti, kiek daug galima pasiekti, jei įdedi darbo, paskatinti ir kitus mokinukus turėti savo pomėgį, jo siekti, neleisti laiko tuščiai. Ir, žinoma, geriau pažinti savo draugus.

Savo talentus pristatė 10 mokinukų, – informuoja Birutė Vaivadienė.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMOS 44 UGDYMO ĮSTAIGOS

„Aukuro“ vidurinė, Kelmė	Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus vidurinė, Alytaus r.
„Aušros“ pagrindinė, Tauragė	Lopšelis-darželis „Eglutė“, Klaipėda
„Juventos“ progimnazija, Šiauliai	Marijampolio vidurinė, Vilniaus r.
„Laisvės“ gimnazija, Vilnius	Mokykla-darželis „Žibutė“, Kretinga
„Romuvos“ gimnazija, Šiauliai	Molėtų gimnazija, Molėtai
„Šaltinio“ pagrindinė, Marijampolė	Padovinio pagrindinė, Marijampolės sav.
„Vaivorykštės“ gimnazija, Gargždai	Ragainės progimnazija, Šiauliai
„Verdenės“ pagrindinė, Panevėžys	Senamiesčio gimnazija, Jonava
Aleksandro Puškino gimnazija, Kaunas	Senoji gimnazija, Palanga
Babtų mokykla-darželis, Kauno r.	Simono Dacho progimnazija, Klaipėda
Baisogalos mokykla-darželis, Radviliškio r.	Simono Gaudėšiaus gimnazija, Šilalė
Barboros Radvilaitės pagrindinė, Vilnius	Stasio Šalkauskio gimnazija, Šiauliai
Bukonių pagrindinė, Jonavos r.	Švenčionių Mindaugo gimnazija, Švenčionių r.
Gegužių progimnazija, Šiauliai	Tarptautinė Amerikos mokykla Vilniuje (AISV), Vilnius
Gerosios Vilties vidurinė, Vilnius	Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Jeruzalės vidurinė, Vilnius	Užupio gimnazija, Vilnius
Jėzuitų gimnazija, Vilnius	Vaikų lopšelis-darželis, Skuodas
Jono Graičiūno gimnazija, Kelmė	Vitės pagrindinė, Klaipėda
Jono Totoraičio pagrindinė, Marijampolė	Vytauto Didžiojo gimnazija, Vilnius
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai	Žaliakalnio progimnazija, Kaunas
Juzefo Ignacijaus Kraševskio vidurinė, Vilnius	Žirmūnų gimnazija, Vilnius
Karmėlavos Balio Buračo gimnazija, Kauno r.	
Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazija, Kėdainių r. sav.	

Svaras tesi pažadus

Lietuvoje gyventi gera, nes čia gyvena tokie paprasti, pietiški, idėjiniai, savi, įdomūs žmonės kaip grupės „G & G Sindikatas“ lyderis Svaras.

Tesėdamas duotą žodį vaikinams, Svaras trečią kartą per tris mėnesius apsilankė (04 17) Vėliučionių vaikų socializacijos centre. Šįkart jis kartu atsivežė savo bičiulį Roką Grajauską (Jama). Rokas yra vienos garsiausių Lietuvoje freestyle grupės „Jama & W“ lyderis. Freestyle atlikėjas scenoje kuria dainas ekspromtu – repuodamas apdainuoja tai, ką mato. Susitikimo metu Rokas papasakojo, kaip pradėjo savo freestyle atlikėjo karjerą, ko reikia norint pradėti dainuoti ir gerai improvizuoti. Mūsų vaikinai tapo Jamos pasirodymo dalyviais. Atlikėjui kelioms minutėms išėjus iš salės, vaikinai ant stalo sudėjo įvairiausių daiktų: raktų, knygų, tušinukų, sportinę aprangą, videokasetę, išlankstytą origamio gulbę, akinius, herbą, blizgantį dekoratyvinį medį, popierinį kubą ir t. t. Sugrįžusiam Rokui pamačius visus šiuos daiktus net akys išsprogo, bet jis su šiuo iššūkiu susitvarkė. Viską, ką pamatė ant stalo, Jama ekspromtu apdainavo. Šou buvo aukščiausio lygio. Vaikinai net švilpė, klykė ir plojo iš pasitenkinimo dėl to, ką mato ir girdi. Rokui pabaigus dainuoti, ilgai nenutilo ovacijos.

Susitikimas su Svaru ir Roku buvo labai šiltas ir įdomus. Svaras pasakojo apie televizijos industrijos subtilybes, muzikinius realybės šou, greitą pinigų troškimą, pigų ir greitą populiarumą ir greitą išnykimą iš šou pasaulio. Atlikėjas akcentavo, kad gyvenime labai svarbu pasirinkti vertybes, kad pinigų troškimas neturėtų būti pagrindinis gyvenimo variklis.

Kadangi Svaras buvo ką tik grįžęs iš tolimojo Afganistano, kur koncertavo lietuvių kariams, jis papasakojo daug įdomių dalykų apie šią šalį, karių gyvenimo kasdienybę toli nuo Tėvynės.

■ Svaras (Gabrielius Liaudanskas) ir Jama (Rokas Grajauskas) – grupių „G & G Sindikatas“ ir „Jama & W“ lyderiai – su Vėliučionių vaikų socializacijos centro vaikinais

Ir šį kartą Svaras atsisveikindamas su vaikiniais pasakė „Iki greito“, nes atlikėjas turi noro, idėjų, minčių, ką galima bendrai nuveikti, kad vaikinams būtų įdomu. Artimiausi atlikėjo planai – atvykti su draugais reperiais ir pabandyti su mūsų vaikiniais sukurti keletą „gabalų“, taip pat – su „grafitiorais“ išpiešti šį centrą juosiančią betoninę sieną, ant kurios prieš 15 metų išpiešti dabartiniai piešinukai morališkai paseno. Nuo tokių Svaro išsakytų planų vaikų akys dar labiau pradėjo spindėti ir jie jau labai laukia kito susitikimo gegužės 8-ąją.

Už tokius didelius darbus Svarui ir Rokui simboliškai atsidėkodami įteikėme technologijų mokytojo nužiestus originalius bokalus.

Nuolatiniai Svaro ir jo bičiulių atvykimai į mūsų centrą yra nuostabus pavyzdys, kaip kiekvienas iš mūsų gali prisidėti prie likimo nuskriaustų, suklupusių, elgesio problemų turinčių jaunuolių socializacijos proceso. Paprastai, nuoširdžiai, sava, suprantama kalba kalbantys garsūs Lie-

tuvos žmonės palieka stiprų įspūdį vaikinų sąmonėje, priverčia patikėti suaugusiais, pažadina norą keistis, pakreipti savo gyvenimą kita linkme.

Vėliučionių vaikų socializacijos centras yra vienas iš šešių socializacijos centrų Lietuvoje. Čia gyvena ir mokosi 40 vaikų, padariusių administracinių teisės pažeidimų požymių, nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčias veikas.

Dėmesys, susitikimai, nuoširdus bendravimas, bendros veiklos, pramoginės, edukacinės, sportinės, pažintinės išvykos, renginiai, grupiniai ir individualūs užsiėmimai, neformalusis ugdymas, ikiprofesinis mokymas, darbinė veikla ir kt. – tai priemonių kompleksas, kurį taikome savo darbe, siekdami sudaryti tokią gyvenimo aplinką, kurioje vaikas galėtų atskleisti savo gebėjimus, per trumpą laiką persiauklėti ir pasirengti savarankiškai gyventi kasdienį gyvenimą.

Marius LABANAUSKAS,
Vėliučionių vaikų socializacijos
centro direktorius

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I.

Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

⊙ Interneto svetainėje www.dialogas.com.

Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.

⊙ Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

» visiems metams – 175,89 Lt,
» pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
» 3 mėn. – 47,97 Lt,
» 1 mėn. – 15,99 Lt.

II.

Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

» visiems metams – 87,95 Lt,
» pusei metų – 52,77 Lt,
» 3 mėn. – 29,74 Lt,
» 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

» visiems metams – 115,69 Lt,
» pusei metų – 63,74 Lt,
» 3 mėn. – 32,57 Lt,
» 1 mėn. – 11,79 Lt.

III.

Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

⊙ Švietimo aktualijos
⊙ Straipsnių fragmentai
⊙ Internetinė apklausa
⊙ Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
⊙ Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją
tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com –
ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose,
galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.